

מהדורת קרן סליל מרבה

שנה"י (תשפ"ו)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

ליל

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומרוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר המבואר

הכתר והמסוד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" טרדייה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

כח התפילה
מהאבות הקדושים
מילתא דרת"א

אל הארץ אשר אראך
נצוץ אורה חסדי לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

יש לקיים המצוות
בתמימות מכלל להקור
איצר פניני החסידות

העלונים: ספיר ויהלום • מילתא חדתא • ובחדת בחיים • אביר יעקב • מטתלי בית הדין • שו"ת כהלכה • בעל העקידה

ישיבת אביר יעקב

אור מאיר שמחה

החריף

מכון אור לישורים

ירושלים - תרפ"ו

נעם אַלימלך | כְּדֵי לְקַבֵּל הַשְּׁפָעָה מֵהַצְּדִיק צָרִיף לְהַסְפִּים עִמּוֹ 1
 דָּגֵל מַחְנֵה אֶפְרַיִם | אֲבָרְהָם לֹא אָבָה שׁוּם חֶלֶק מֵעַנְיֵי הַתְּאֻזוֹת 1
 אֲרֻחַ לַחַיִּים | עַל הָאֲדָם הַפְּשִׁיט מַעְצָמוֹ אֶהְבּוֹת עוֹלָם הִזָּה 1
 תּוֹרַת חַיִּים | זְהִירוֹת בְּעִשִׂית דְּבָרִים גְּשָׁמִיִּים 1
 דּוֹדָאִים בְּשֵׁדָה | כְּשֶׁמִּשְׁבֵּר תְּאֻזתוֹ מוֹגִיעַ לְהֶאֱרָה גְדוֹלָה 1
 מִשְׁמֶרֶת אֵיתָמֹר | לְהַסְתַּכֵּל תָּמִיד עַל הַהִנְהָגָה בְּשָׁנָה רִאשׁוֹנָה אַחֵר הַחֲתֻנָּה 1
 דְּבָרֵי שְׁלוֹם | טַעַם קְרִיאַת עֵינָן יִשְׁמַעְאֵל בְּר"ה 2
 נֵעַם אַלִּימֶלֶךְ | כְּאֵלֹה הוּא מִתְפַּלֵּל בְּאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ בְּנוֵי וּמִזְבֵּחַ עַל
 מְכוּנוֹ וְהִיכָלוֹ 2
 שֵׁפֶת אָמֶת | פְּתִיחַת שְׁעָרֵי י"ח בְּרֻכּוֹת בְּכָל יוֹם 2
 אֵילָה שְׁלוּחָה | יִמְלֵא רֶתֶת וְחִלְחָלָה וְשִׁפְלוֹת בַּעַת הַתְּפִלָּה 2
 מֵאֲמָרֵי אֲדוֹמוֹר הַזְּקֵן הַקְּצָרִים | עֲלִית הַתְּפִלָּה עַל יְדֵי הַתְּקַשְׁרוֹת בְּצִדִּיק 2
 יַעֲלֵת חֵן | הִלִּיכֵת אֲבָרְהָם אֲבִינוֹ עַל פִּי צוּוִיוֹ שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ 2
 בְּנֵינָן דָּוִד | נְדוּן אֲבָרְהָם אֲבִינוֹ עַל פִּי מַעֲשָׂיו מִצַּד מִדַּת הַחֶסֶד 2
 וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה | הִלִּיכֵת אֲבָרְהָם אֲבִינוֹ בְּאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל כְּדֵי שֶׁלֹּא לְהִנּוּחַ מִנְּסֵי קְפִיצַת
 הָאֲרֶז 2
 בֵּית אֶהֲרֹן | מְרִיבַת רוּעֵי אֲבָרְהָם עִם רוּעֵי לוֹט 2
 מַעֲשֵׂה רוֹקַח | שָׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ בְּלַע לֹא נִזְכָּר בַּתּוֹרָה לְפִי שְׁעוֹנוֹתָיו מוֹעֲטִין 2
 מִי מִנְּחוּחַת | הַנְּעֻשָׂה לוֹ נֹס עַל יְדֵי הַמְּקוּם אֵין מִנְּכִיּוֹתָיו 2
 נִפְחַ לִקְצֵן | רִאשִׁית נְבוּאָה שֶׁל הֶגֶר בְּחוּץ לְאֶרֶץ 2
 וַיֹּאמֶר שְׂאוּל | בְּשֶׁכֶר עֲנִיתָנוּתוֹ שֶׁל אֲבָרְהָם זָכָה שֶׁיִּצְאֹו מִמֶּנּוּ תַלְמִידֵי חֲכָמִים 2
 חֲתָם סוֹפֵר | הַנָּאָה מְשִׁכֵר שֶׁבֶת 2
 כְּתָב סוֹפֵר | הַעוֹשֶׂה לְטוֹבַת עֲצָמוֹ אֵין בּוֹ מִשׁוּם אֲסוּר 'לֹא תַחֲנֵם' 2
 בְּנֵינָן דָּוִד | מִמּוֹן הָאֲסוּר לְיִשְׂרָאֵל מִתֵּר לְתַנּוּ לְנִכְרֵי 2
 בֵּית לְאֹבּוֹת | לֹא הִיָּה בְּדַעַת אֲבָרְהָם אֲבִינוֹ לְזַכּוֹת בְּרוּכּוֹשׁ סְדוּם בְּקִנְיָן כְּבוֹשׁ
 מִלְחָמָה 2
 מַעֲשֵׂי צְדִיקִים 2
 סִפִּיר וִיהִלּוּם | הָאֵרָה חֲסִידִית מִן הַפְּרִשָּׁה 2

דָּרָף פְּקוּדֵיךְ | יֵשׁ לְקַיֵּם הַמְּצֻוֹת בְּתַמִּימוּת מִבְּלֵי לַחֲקֹר א
 סִפֵּר הַזְּכוֹת | בְּדוּרוֹת שֶׁהִתְגַּלָּה סִפֵּר הַזֵּהר וּסְפָרֵי הַקְּבֵלָה אֵין צָרִף וְתוֹעֲלַת בְּחֻקֵּיהָ
 | הַטַּעַם שֶׁהִרְמַב"ם וְהַחֹבֶת הַלְּבָבוֹת יַחְדוֹ א
 מִגֵּן דָּוִד | אֲמוּנָה פְּשׁוּטָה לֹא כָּל חֻקֵּירוֹת ב
 שׁוֹמֵר אֲמוּנָתוֹ | אֲמוּנָה פְּשׁוּטָה הִיא יְרִשֵׁת אֲבוֹתֵינוּ אֲבָרְהָם יַצְחָק וַיַּעֲקֹב ב
 לְקוּטֵי הַלְּכוֹת | עֲקוֹר נְסִיוֹן הַעֲקוּדָה הִיָּה מַה שֶׁלֹּא הִרְהֵר אַחֵר מִדּוֹתָיו יִתְבָּרַךְ וְעִשָּׂה
 רְצוֹנוֹ בְּלֵי לְהִבִּין ב
 דְּבָרֵי שְׁלוֹם | יְסוּד קְיוּמָנוֹ אֲמוּנָה בְּהַשְׁגָּחָה פְּרִטִית | בְּכָל מַצָּב אֵין לְאֵבֵד הָאֲמוּנָה
 וְהַבְּטָחוֹן ג
 זְכוּתָא דְאַבְרָהָם | עַל יְדֵי בְּטָחוֹן בְּה' בְּלֵי שׁוּם קוֹשִׁיּוֹת בָּאָה מִיַּד הַיְשׁוּעָה ג
 בָּאֵר יַעֲקֹב | לְעוֹלָם אֵין מֵאֲחֵר מִדֵּי לְהִתְחִיל בְּעִבּוּדַת ה' ג
 חַיִּים וְחֶסֶד | כְּשֶׁמִּפְנֵי עֲצָמוֹ מֵאֶהְבֵּת הַעוֹלָם הִזָּה יְכוּל לְהַשִּׁיג אֶת אֶהְבֵּת
 הַבוּרָא ג
 לְקוּטֵי שִׁיחוֹת | הַטַּעַם שֶׁאֲבָרְהָם נִמְנָה כְּ'קִנְיָן' בְּפָנָי עֲצָמוֹ וְאֵינוֹ נִכְלָל בְּ'קִנְיָן' הַכִּלְלִי
 ד' 'יִשְׂרָאֵל' ד
 קְדֻשַׁת לוֹי | עַל הָאֲדָם לְעַבֵּד אֶת ה' בְּמִדַּת יְרָאָה בְּאֶהְבָּה ד
 מַחֲשֵׁף הַלְּבָן | לְהִתְדַבֵּק בְּשִׁכְיָנָה צָרִיף לְהוֹסִיף קְדֻשָּׁה אַחֵר קְדֻשָּׁה ה
 אֲמָרֵי נֵעַם | דְּבוּרֵי תּוֹרָה וְתַפְּלָה לֹא הִתְלַהְבוּת הֵם כְּפָגְרִים מֵתִים ה
 שִׁיחַ שְׂרָפֵי קְדֻשָׁה | אֲבָרְהָם מִל עֲצָמוֹ בְּפֶסַח וְהֵאִירוֹ גַם לֹא אִוְרוֹת חַג הַשְּׁבוּעוֹת
 יוֹם כְּפּוֹר ה
 חֲדוּשֵׁי הַרִּי"ם | פְּרִשַׁת לֶךְ לך - הַבְּדֵל כְּמוֹ מְאוּר לְחֻשָּׁף ו
 אֵילָנָא דְחַיִּי | גַם בְּשַׁעַת הָאֲכִילָה אֲפָשֵׁר לְהִיּוֹת כֶּהֵן לְקַל-עֲלִיוֹן ו
 אֶהְלֵ תּוֹרָה | בְּדוּרוֹת הָאֲחֵרוֹנִים יִתְרַבֶּה גְּמִילוֹת חֲסִדִים ו
 אִוֵּר הַמֵּאִיר | הַמִּתְקַת הַדִּינִים עַד סוֹף כָּל הַדּוּרוֹת ו
 חֲמִדַּת דָּוִד | הַעוֹבֵד אֶת הַבוּרָא יִתְבָּרַךְ טוֹעַם תַּעֲנוּג מִפְּלֵא וְאֵינוֹ מִצַּפָּה לְשׁוּם
 שֶׁכֶר ו
 עִבּוּדַת יִשְׂרָאֵל | בַּעַת נְסִיוֹן מִסְתַּלַּק הַבְּהִירוֹת ו
 אֲרַבְעָה אֲרָזִים | כָּל יְהוּדֵי הַיּוֹם עוֹמֵד בְּמֵאָה נְסִיווֹת ו
 עֲסָרַת זְקֵנִים | בְּכָל הַשָּׁנָה יְהֵא נְדָמָה לוֹ שְׁעֵדִין עוֹמֵד עַל הָאֲרֶז ו

בס"ד

קו מענה הלכה

שע"י ממלכת עוז והדר

02-803-9999

או במייל: rav@abiryaakov.com

קו השיעורים - קול הלשון: 03-6171077

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

מתחילים את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישראל למייל האישי

נושאים בפרשת לך לך

התהלך לפני והיה תמים

דרך פקודיך

רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א

יש לקיים המצות בתמימות מבלי לחקר

אמר הקדוש ברוך הוא לאברהם אבינו 'התהלך לפני והיה תמים' (י"א), כְּאִשֶּׁר צִוְּנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ הַמְצֵנָה הַזֹּאת (מצות המילה), נְצַטְנֶה לְהִתְהַלֵּךְ בְּתֵם. הַפְּנִיָּה, כִּי הִנֵּה הַשֵּׁם הַגָּדוֹל יִתְקַשֵּׁה לְדַעַת, אִם מְאוּסָה הִיא הָעֶרְלָה לְמָה נִבְרְאת, וְכִמוּ שֶׁשָּׂאֵל טוֹרְנוֹסְרוֹפּוֹס לְרַבִּי עֲקִיבָא אֵיזָה מַעֲשֵׂה נָאָה שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹ שֶׁל בְּשׂוֹר וְדָם, וְהִנֵּה רַבִּי עֲקִיבָא הִשִּׁיבוּ, הַחֲטִיִּם צָרִיכִין לְטַחֵן וְהַתּוֹרְמוֹסִין צָרִיכִין לְמַתֵּק (תחומא תוריע ה).

הכונה שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ פֶּעַל וְעָשָׂה אֶת עוֹלָמוֹ בְּאִפְסָן שֶׁהָאֵדָם עַל יְדֵי בְחִירוֹתוֹ יְשָׁלִים הַהִשְׁלָמָה בְּכָל דָּבָר, כִּי רָצָה לְזַכּוֹתוֹ וְלַהֲשִׁתְעֶשֶׂע בְּמַעֲשֵׂה יְדֵיו, וּמִחֵיב הָאֵדָם לַעֲשׂוֹת מִצְוֹתָיו בְּלִי חֻקִּיהָ לְמָה עָשָׂה ה' כְּכֹה, רַק לְהִתְהַלֵּךְ בְּתֵם וּלְהִשְׁלִיךְ עָלָיו יִתְבָּרֵךְ כָּל מְאוּזֵי וּלְקַיֵּם מִצְוֹתָיו.

הגם שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ דוֹחֵק הוּא לְמָה עָשָׂה ה' כְּכֹה, יְשִׁיב אֶל לְבוֹ הָאֵל אֵינִי מִחֻשְׁבָּתוֹ כְּמִחֻשְׁבוֹתֵינוּ, וְמָה אָנוּ וְמָה חֵינֵינוּ לְבוֹא עַד תְּבוּנָתוֹ יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ, וְנֶאֱמָן הוּא בְּעַל מְלֹאכְתָנוּ אֲשֶׁר הוּא וְדַעַתוֹ וְחֻקְתָּמוֹ אֶחָד, הוּא יוֹדֵעַ הַטּוֹב וְהַמְּבַחֵר לָנוּ רַק עֲשׂוֹת מִצְוֹתָיו.

אין אפשרות לבשר ודם להגיע עד חקר דעת הבורא

ובאם יִרְצָה לְשׁוֹטֵט בְּשִׁבְלוֹ מָה עֵנִין הַמְצֵנָה הַזֹּאת, יִפֹּל בְּמִכְמַרְתָּ. כִּי הָאֵיךְ אֲפֻשֶׁר לְנִבְרָא בְּרִיָּה קְטַנָּה מְעוֹטָה בְּדַעַת לְבוֹא עַד תְּכִלִּית חֻקְתָּמוֹ וְהוּא וְחֻקְתָּמוֹ וְדַעַתוֹ אֶחָד.

וכמו שֶׁיֵּאָרֵעַ לְאָדָם שֶׁיִּצְטָרֵךְ לְמִלְאוֹת רַעְבוֹנוֹ מִחֻשִׁין, אֵזִי מְכַרְח לְקַצֵּרִם וּלְזוֹרִם וּלְבָרְרִם וּלְטַחֵנֵם וּלְאַפּוֹתֵם וְיִמְלֹא רַעְבוֹנוֹ בְּאִכְלִיתוֹ מֵהֵם, מָה שֶׁאֵינִי כֵּן כְּשִׁירְצָה לְשִׁבֵר רַעְבוֹנוֹ יִנִּיחַ מְלֹאכְתּוֹ זֹאת וְיֹאמֶר, לֹא אֶעֱשֶׂה הַמְּלֹאכּוֹת הַלָּלוּ עַד אֲשֶׁר אָבוּא לְתַכְלִית הַדָּבָר לִידַע לְמָה עָשָׂה ה' כְּכֹה וְלֹא בְּרָא גְלוֹסְקָאוֹת מְנַקָּה בְּשִׁלְמוֹת, הִנֵּה לֹא יִשְׁבֵר רַעְבוֹנוֹ בְּחֻקִּיתוֹ זֹאת וְיִרְדֵּי לְשַׁחַת בְּטַפְשׁוֹת חֻקִּיתוֹ. הֵבֵן הַדְּבָרִים.

נתינת מצות המילה לאברהם אבינו הורות לדורות שאין הדרך בחקירה

והנה אֲבָרְהָם אָבִינוּ, לְהִיּוֹת שָׂבָא בְּעוֹלָם תְּהִי וְלֹא הִיָּה לוֹ רַב לְמוֹרָה וְלֹא תוֹרָה, אֵזִי הַתְּהַלֵּךְ בְּחֻקִּיתוֹ הַגָּדוֹל שִׁיית לְהַתְּבוּנָן שֶׁאֵינִי בִּירָה בְּלֹא מְנַהֵיג, עַד שֶׁנִּגְלָה אֵלָיו מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְאָמַר לוֹ 'אֵנִי הוּא בְּעַל הַבִּירָה'.

אחרי כָּל חֻקִּיתוֹ וְשִׁכְלִיתוֹ נִתַּן לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ הַמְצֵנָה הַזֹּאת וְאָמַר לוֹ 'הַתְּהַלֵּךְ לְפָנַי וְהִיָּה תָּמִים', לְהוֹרוֹת גַּם לְבָנָיו אַחֲרָיו שֶׁאֵי אֲפֻשֶׁר לוֹ לְבוֹא לְתַכְלִית טַעְמֵי מִצְוֹתָיו יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ, וְזֶה כָּל הָאֵדָם לְשָׁמֵר וּלְעַשׂוֹת וּלְקַיֵּם.

טעות הפילוסופים

והנה הַפְּלוֹסוֹפִים נִפְלוּ בְּרִשְׁתָּ זֶה טַמְנוּ לְנַפְשָׁם בְּחֻקִּיתוֹת הַפְּלוֹסוֹפִית בְּחֻקִּים אֵיךְ יִשְׁלַם הַנֶּפֶשׁ הַרוּחָנִית עַל יְדֵי מְצוּה הַמַּעֲשִׂית הַגְּשָׁמִית, וְלִפִּי דַעַתָּם הַהִצְלָחָה לְהַנְפִּישׁוֹת הוּא בִּיּוֹתֵר בְּהִשְׁפָּלַת הַשֵּׁם לְפָנָיו הַגָּדוֹלִים וְהַכּוֹכָבִים אֲשֶׁר הִנְשׂוּא הוּא דָּבָר נִכְבָּד מִגְּרַמִּים הַשְּׁמַיִם, וְעַל יְדֵי זֶה בָּאוּ לְחַפּוֹת דְּבָרִים אֲשֶׁר לֹא כֵּן עַל מְצוֹת ה' אֲלֵקִינוּ, בְּשִׁכְלָם הַמְּגֻשָּׁם לְחֻמְרָיו.

אין כָּאֵן מְקוֹם לְהַתְּפַשֵּׁט בְּאֵיךְ וְרַחֵב בְּטוֹל טַעְנוֹתֵיהֶם הַמְּשֻׁבָּשׁוֹת, רַק בְּאִתִּי לְעוֹרֵר בְּעֵנֵן הַמְצֵנָה הַזֹּאת שֶׁנִּצְטַנָּה כִּי אֲבָרְהָם אָבִינוּ בְּרֹאשׁוֹנָה, וְהוּא הִיָּה רֹאשׁ הַחֻקִּים וְהַפְּלוֹסוֹפִים, אָמַר לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ הַתְּהַלֵּךְ לְפָנַי וְהִיָּה תָּמִים, עָשָׂה הַמְצוֹת כְּאִשֶּׁר צִוְּךָ ה' אֲלֵקִיךָ וְזֶה הוּא הַהִצְלָחַת נִפְשָׁךְ וְרוּחְךָ וְנִשְׁמָתְךָ מְבַלִּי הַבֵּיט אֶל חֻקִּיהָ בְּשִׁכְלָה מְגַבֵּל בְּחֻמְרָ, כִּי הוּא יִתְבָּרֵךְ הוּא הַיּוֹצֵר וְהַבּוֹרָא הוּא הַיּוֹדֵעַ הַטּוֹב לָנוּ וְלִנְשְׁמוֹתֵינוּ.

במצות המילה נכלל ענין התמימות בכל מצות ה' ובדרךיו

יצא לָנוּ מִזֶּה, בְּעַסֵּק הָאֵדָם בְּמַצְנָה הַזֹּאת, וְגַם כָּל יְמֵי חַלְדוֹ בְּזִכְרִיתוֹ בְּמַצְנָה הַזֹּאת הַחֲתוּמָה בְּבִשְׂרוֹ, וְהִיא מְנַגַּח לְשִׁכְלָה הַגָּדוֹל הַמְּגַבֵּל בְּחֻמְרָ, לְהִיּוֹת הַשֵּׁם הַחֻמְרָי מְתַמֵּי לְמָה יִבְרָא הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּרִיָּאָה לְבִטְלָה וְיִצְנָה לְחֻסְרָה לְבִטְלָה, הִנֵּה הַקְּדוֹשׁ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ לְאֲבָרְהָם אֹהֲבֵוֹ 'הַתְּהַלֵּךְ לְפָנַי וְהִיָּה תָּמִים'.

הנה בְּזִכֵּר הָאֵדָם בְּמַצְנָה הַזֹּאת, הִנֵּה בְּכָל זֶה לְהִיּוֹת תָּמִים עִמּוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּכָל עֵנִי תוֹרָתוֹ וּבְמַצְוֹתָיו וּבְכָל עֵנִי הָעוֹלָם, וְלֹאֲמִין כִּי הוּא הַיּוֹדֵעַ בְּטוֹב לָנוּ, הוּא הָאֵל הַטּוֹב וְהַמְּטִיב לָנוּ, וְעֲשִׂית מִצְוֹתָיו

יתברך בעשית הגשמיית, וחקר דיני מצותיו כשור ובור ומכעה והבער, הוא הצלחת נפשנו.

הפך סְכַרְת הַחֻקִּים אֲשֶׁר עָלָה מִצְוֹת בְּשִׁכְלָם הַחֻמְרָי לומר שעקר הצלחת הנפש לחקר על הגלגלים והכוכבים וכיוצא. וכאשר יתבונן האדם בזה וימצא את עצמו מחסר אמונה בזה ישוב אל ה' וירחמהו (מצות עשה ב):

ספר הזנות

רבי יצחק מאיר מגור זיע"א

בדורות שהתגלה ספר הזהר וספרי הסבלה אין צורך ותועלת בחקירה | הטעם שהרמב"ם והחובת הלכות יחדו עצמם לחקירה

שתהיה הַאֲמוּנָה קְבוּעַ כְּרֹאֵי אֵינִי צָרֵךְ לְסִפְרֵי הַחֻקִּיהָ, כִּי הַגְּדוֹלִים הַקְּדוֹשִׁים כְּמוֹ הַרְמַבְּ"ם וְחֻבּוֹת הַלְּבָבוֹת, לֹא הִיָּה חֻקִּיתָם חֹס וְחִלְלָה לְבָרֵךְ שֶׁהִיוּ מְסַפְקִים, רַק מֵאַחַר שֶׁפְּרוּשׁ אֲמוּנָה אֵינִי מִחֻשְׁבָּה, מֵאַחַר שֶׁבִּיר אָדָם לְחֻשֵׁב כְּמוֹ שְׂרוּצָה, רַק שֶׁתְּקוּעַ וּמִיָּשֵׁב מָה שֶׁאֵינִי רוֹאָה כְּאִלוֹ הִיָּה רוֹאָה, וְכֵן כְּתֹב הַרְמַבְּ"ם ז"ל שֶׁלֹּא נִקְרָא אֲמוּנָה רַק מָה שֶׁמְצַיֵּר בְּלִבּ וְכוּ'.

וזה הִיָּה טַעְמָם, שֶׁהִיָּה בְּדַעַתָּ שֶׁעַל יְדֵי הַמוֹפְתִים וְהַחֻקִּיתוֹת שִׁכְלָם שֶׁכֵּן הוּא – יִהְיֶה מְצַיֵּר וּמִיָּשֵׁב בְּלִבָּם. אוֹלָם אַחֲרֵי שֶׁנִּזְכְּנוּ לְסִפְרֵי זֶהֶר הַקְּדוֹשׁ וְיִשְׁאָר סִפְרֵי קִדְשׁ שֶׁלֹּא הִיָּה בִּימֵיהֶם, אֵינִי צָרִיךְ, אִם הִיָּה אֲפֻשֶׁר בְּמוֹפֵת שִׁכְלָם לֹא הִיָּה נִקְרָא אֲמוּנָה.

אולם הַאֲמִתָּה הוּא 'בְּדָבָר ה' שְׁמִים נַעֲשׂוּ' (תהלים לג ו), וּבְמֵאֲמָרוֹ יִתְבָּרֵךְ 'הִיָּה

רְקִיעַ' (בראשית א ו) וְכֵן בְּשִׁאֵר הַמְּאֲמָרוֹת, נִבְרָא הָעוֹלָם, וְעַדִּין קָיָם בְּזֶה הַדְּבָר, וְכִמוּ שֶׁפְּרָשׁוּ ו"ל 'לְעוֹלָם ה' דְּבָרֵךְ נִצָּב בְּשָׁמַיִם' (תהלים קיט פט) שֶׁקָּיָמִים בְּדָבָר זֶה, כֵּן כְּמָה שֶׁיַּחֲדוּ עִמּוֹ בְּדָבָר 'אֲנִכִּי ה' אֲלֵקִיךָ' (שמות כ ב) נִקְבַּע בְּלִבּ כָּל יִשְׂרָאֵל כִּי ה' אֲלֵקִים אֲשֶׁר הוֹצִיא כֹוּ וּמִשְׁנֵה הַטָּבַע כְּרֻצוֹנוֹ.

ועדין קְבוּעָה וּמֵאֲרִיהָ הַאֲמוּנָה בְּלִבּ כָּל יִשְׂרָאֵל, רַק הַנְּטִיָּה וְהַבְּלִי עוֹלָם וְעֵנִי הַחֻמְרָ הַמְּחַשִּׁיכִים וּמְסַתִּירִים. וְזֶה עֲבוּדַת כָּל הָאֵדָם, מָה שֶׁמְבַטֵּל יוֹתֵר מִקְּרֵב יוֹתֵר הַנְּטִיָּה אַחַר הַחֻמְרָ נִגְדֵי רֻצוֹן הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ - כְּמוֹ כֵּן מֵאִיר הַאֲמוּנָה בְּלִבּוֹ יוֹתֵר, וְדָבָר ה' בְּדָבָר אֲנִכִּי מִתְּגַלֵּה יוֹתֵר (אורי"ח ד"ה שוית):

נושאים בפרשת לך לך

והיה שם שמש בית הפנסת שלקח לעצמו אלו הלחמים, וזה העני בסברו שנתעלו הלחמים לשמים נתרבה שמחתו בלי שעור, כי נחקבל קרבנו לפני השם יתברך לרצון.

ופעם אחת בא הרב דמתא וראה מעשה האיש ודבוריו ושיחותיו, ונתבהל ונרעש מגדל טעותו, וגער בו וקבינהו גדל פגם מהמעשה בהתגשמות שכלו, וקרא להשמש והודה שהוא לקח הלחמים, ועני הנה התנצל בגדל תמימות לבבו וקבל מהרב תשובה על זה.

ושלח לו רבנו האריז"ל, צו לביתך פי נגזר עליך מיתה רחמנא לצלן, פי מיום חרבן בית מקדשנו משפסק לחם הפנים לא היה עוד שמחה להקדוש ברוך הוא כמו מנדבת זה האיש בגדל תמימות לבבו (דרוש האמונה יו):

לקוטי הלכות

רבי נתן מבסקלב זיע"א

עקר נסיון העקדה היה מה שלא הרהר אחר מדותיו יתברך ועשה רצונו בלי להבין

ידוע קשיות העולם על גדל הרעש של נסיון העקדה, פי לפי גדל צדקתו של אברהם אין זה נסיון גדול כל כך לכאורה, פי נדמה לנו שגם אנשים פשוטים יעמדו בנסיון זה שקשיאמר לו ה' יתברך בפרוש לשחט את בנו יחידו בנדאי יקום דבריו וישחטהו.

אך עקר הנסיון היה מה שלא הרהר אחר מדותיו יתברך, וכמוכא מזה וכמוכא בדברי רבותינו זכרונם לברכה, ומוכא בפרוש רש"י ממה שאמר אחר כך אפרש שיחתי לפניך אתמול אמרת לי כי ביצחק יקרא לך ורע ואחר כך אמרת לי להעלותו לעולה וכו'. מוכן מזה ומשאר מקומות שזה היה עקר הנסיון שלו, וכמו שאמר רבותינו זכרונם לברכה על פסוק ו'אני והנער נלכה עד פה' ומוכא בפרוש רש"י, אראה היכן הוא מה שאמר לי פה יהיה ורעד.

אכל אברהם התחזק באמונה ולא הרהר אחר מדותיו, ואמר, אף על פי שאני מבין דרכי, בנדאי כך המדה שאי אפשר להבין דרכי ה' ואני מחיב לעשות את שלי להוליך בני יחידי לשחיטה ואף על פי כן אני מאמין שה' יתברך יקום על דבריו ושהבטיחני, פי דרכיו אי אפשר להבין כלל, פי הוא יכול לעשות שני הפכים בנושא אחד (הלכות מתנה ה"ה):

נאמר שם 'שיהא אמונתך קשורה בלבנו כיתד שלא תמוט והוא פמבאר' (מאמר האמונה).

פעמים שאנשים תמימים בכחם לבטל גזרות אשר צדיקים גדולים אינם יכולים לבטל

והעיד רבנו רבי יוסף יעב"ץ ו"ל (בספרו אור החיים), אשר בשעת גזרות השמד בספרד אז הנשים והמוני עם התמימים כלם מסרו נפשם לה', מה שאין כן וכו'.

כי בחנת התמימות, שהוא מדה של יעקב, עולה בראש כל המדות, עד שלפעמים יכול איש פשוט בתמימות לבבו לבטל גזרה אשר הרבה צדיקים ביחד לא היה בכחם לבטלה, כאשר ידענו מצדיקים הרבה מעשיות כאלו.

כי מדת התמימות עולה עד אין סוף, פי לכן נקראת זה המדה נחלה בלי מצרים כידוע מספרי חכמה, פי הקדוש ברוך הוא מלך תמים דרכו והוא תם ומתמם עם תמימים, וזה אמונה פשוטה בלי חכמות כלל, לכן ההולך בתמימות לא ימוט לעולם פי השם בעזרו ובסעדו.

ואמר רבותינו ו"ל (נדרים לב.) וזה לשונם: אמר רבי יצחק כל המתמים עצמו הקדוש ברוך הוא מתמם עמו שנגאמר עם חסיד תתחסד עם גבר תמים תתמם, אמר רבי הושעיא כל המתמים עצמו שעה עומדת לו שנגאמר התהלך לפני והיה תמים, וכתיב והיית לאב המון גוים עד כאן לשונם.

מעשה נורא המראה על הנחת הרוח המיוחדת העולה בשמים מפשטותם של אנשים תמימים

ואלו באנו לכתב מעשיות נוראות אשר נעשו מופתים נפלאים לאנשים בלי שעור מחמת אמונה פשוטה ותמימות לבבם לא יכלה מספרם, רק ארשם מהידוע והמפורסם:

שפעם אחת היה רב אחד אשר דרש מענין לחם הפנים האף שנספרו בכל ערב שבת קדש ומהנסים שנעשו בהם, ושמע איש פשוט אחד והבין הדברים בפשטות כי היום גם כן שיהי זה המצוה, ולקח בכל ערב שבת קדש שתי לחמים ונתן בארון הקדש, ובשעת שאפו הלחמים הוא ואשתו וההולכה לבית הפנסת והנתניה לארון הקדש היה בשמחה גדולה, ואמר יהי רצון מלפניך אבי שבשמים שיהא ערב לפניך אלו הלחמים שאני מביא לכבוד שמך, ועוד דברים כאלו.

מגן דוד

רבי דוד מטולנא זיע"א

אמונה פשוטה ללא כל חקירות

האמונה הוא בחינת דעת הפנימי למעלה מהשגת האדם, פי הבורא ברוך הוא למעלה מבחינת השגה ולית מחשבה תפיסא ביה כלל. וכמו כן אמונת הבורא ברוך הוא שצריך כל אדם להאמין צריכה להיות אמונה שלמה אמונה פשוטה שהבורא ברוך הוא ברא כל העולמות והוא ממלא כל עלמין וכו', הכל באמונה פשוטה, להפשיט את עצמו מכל מיני חקירות אשר בעפר וסודם.

כי אם הולך חלילה אחר חקירות וספקות יכול לפול לכל רע. ולכן צריך להפשיט את עצמו מכל חקירות וספקות ומכל השגות, ולהאמין פי אי אפשר כלל להשיג הבורא ברוך הוא, ועל ידי זה בא לאמונה שלמה, ויזכה להשיג השגת אלהות למעלה מבחינת השגת האדם:

וזהו בחינת השכל וידע אותי (ירמיה ט כג), מתחלה צריך האדם להאמין בבחינת ידיעה פנימית מנקדת הלב באמונת הבורא, ועל ידי זה יזכה לבחינת השכל וידע מאותי, לבחינת השכלה מאתו יתברך שמו, השכלה למעלה מהשגת אדם (יום א טוכות):

שיומר אמונים

רבי אהרן ראטה זיע"א

אמונה פשוטה היא ירשת אבותינו אברהם יצחק ויעקב

וכן הוא בענין האמונה, שיש השגת האמונה בבחינת דעת עליון שהוא בבחינת קדשת התורה, שהוא כמפתח לפתח שערים העליונים, והשגת אלהות, פתחו לי שערי צדק (תהלים קיח ט), שהמה פתחים העליונים, ועל ידי דעת פותחים שערים העליונים, פי דעה קניית מה חסרת (ויק"ר א ט).

ויש אמונה פשוטה, שהוא ירשת אבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב, דכתיב באברהם התהלך לפני והיה תמים, ויצחק אבינו עליו השלום נקרא עולה תמימה, ואצל יעקב אבינו עליו השלום כתיב איש תם ישב אהלים (בראשית כה כז), פי בחינת דרגא דיעקב הוא בחינת ממצע בחינת תפארת הממוג לכל המדות, והוא נחלה בלי מצרים שעולה עד אין סוף וכו'.

וזה האמונה פשוטה נקרא גם כן יתד, שהוא פשוט בתכלית הפשיטות, לכן תראה בתפלה המיחס לרבנו אלימלך ו"ל

יבוס צרינו ויושענו בישועות טובות, אמן]:

זכותא דאברהם

רבי אברהם מפוריסוב זיע"א

על ידי בטחון בה' בלי שום קושיות
באה מיד הישועה

האדם צריך לקבל עליו את הדין של מעלה בלי שום קושיות, ולבטח בה' שיעזור לו, ועל ידי זה ממתיקים לו הכל לטובה וכו', וכן נמצא בהגר דכתיב ויתשב לה מנגד [וגור] ואל ארצה במות הגלד (כא טו), הינו לא אסתכל במיתת הגלד ולא אקשה שום קושיא, ולכן כתיב (פסוק ט) ויתרא באר מים, מיד באה לה הישועה.

וכן הוא בכל הענינים, בעת ובזמן שהאדם יודע שאין לו שום עצה, ורק לבטח בה' בלי שום קושיות, אזי מיד באה הישועה מהשמים, וכן כתב רש"י בפרשת ואתחנן (דברים ו ה) 'בכל לבבך' שלא יהא לבך חלוק על המקום (פרשת ויגש בפסוק כי אך אעלה):

אראך (יב א), שבסוף יראה בעיניו ישועות השם ותברך.

וכן בכל עת וזמן נוהג מקרא קדש הזה, פי התורה נצחית, וכן עתה פשיט חס ושלום לבר ישראל צער לא יתיאש מן הרחמים, אדרבה ישים בהשם ותברך בטחוננו ויבקש רחמים, ובודאי ירחם בדרך ישועה ורחמים.

ומפני זה נאמר זאת בתורה שהיא נצחית, להורות שתמיד זה נוהג לבטח בהשם ותברך כמו אברהם אבינו עליו השלום, ונזכה לישועה כמו שהוא זכה, ומעשה אבות ירשו בנים, והמה סימן לבניהם עדי עד להושע בישועה בכל ענינים לטובה, אמן.

והיה אז איש אחד שהיה לו איזה ענין קשה מאד רחמנא לצלן, ובמוצאי שבת קדש נכנס לכבוד קדשת אאזמור"ר מרן זצ"ל והוא אמר, הנה רבנו נתן בי חיות באמרו התורה הזאת בהתחזקות גדול פני"ל, והשיב לו: הלא לשם כך אמרתי, להודיע ולהתודע פי ה' ותברך אתנו לא נירא משום דבר, רק נבקש מהשם ותברך, והוא

דברי שלום

רבי אברהם שלום מסטראפקוב זיע"א

יסוד קיומנו אמונה בהשגחה פרטית |
בכל מצב אין לאבד האמונה והבטחון

ידוע שהאמונה הוא יסוד הקיום שלנו, שאנו מאמינים בהשגחה פרטית שהשם ותברך כל מה דעביד הוא לטב, ואפלו אם חס ושלום בא על האדם מארעות שנגאה בעיניו שאין לו שום עצה, פי מצדי צדדין הוא מקף חס ושלום חבלין ועקתין וצרות חס ושלום, מפל מקום לא יאבד בטחוננו מהשם ותברך הכל יכול להצמיח לו ישועה פהרף עין, והכל בכת האמונה והבטחון בו ותברך.

וזאת הראה השם ותברך לאברהם אבינו עליו השלום, שידע שאפלו כשהוא בגלות, מתרחק מארצו וממולדתו ומבית אביו, שזה גורם הרבה צער ועגמת נפש, וכמה הרפתקאות דערו עליה על אם הדרך בגלותו ממקום למקום שהולך למסעיו, מפל מקום לא יפל ביאוש חס ושלום, אדרבה יתחזק בבטחון בהשם ותברך שסוף כל סוף ישלח לו עזרו מקדש, ויעלה ויבא ויגיע ויראה הישועה, וזה אל הארץ אשר

פרשת לך לך

ומכאן מוסר השכל לדורות, שלעולם אל לו לאדם להתיאש ממצבו, ואף אם כבר חש שהוא הולך וזקן וחושש שאין בו את כחות הנפש להתחיל מעתה לתקן עצמו ולקבע יותר עתותיו לתורה, מפל מקום צריך לדעת אשר כל יום הוא יום בפני עצמו ללא קשר לקודמיו, ויכול להתחיל מעכשו.

ואף שודאי כל המקדים לקבל על עצמו על תורה ויראת שמים הרי זה משבח, כדרשו חז"ל על הפתוח (ההלים קיב א) 'אשרי איש ירא את ה', בעודו שהוא איש' כשהוא עדין בכל כחותיו, וכן איתא בגמרא (סוכה גג) 'אלו נאלו אומרים אשרי מי שלא חטא ומי שחטא ישוב וימחל לו', אמנם עם כל זאת על ידי הרצונות הטובים זוכים לכך אשר 'תתחדש פניו ויעור' (ההלים קג ה) 'וקו' ה' תליפו כח' (ישעיה מ לא):

כחו ושוב אינו יכול לעסק בעניני עולם הזה, קל לקרבו לתורה ולשכנעו שילך ל'כולל' ויקדיש עתותיו ללמוד התורה הקדושה, בין שבין כך אינו יכול לעסק עוד בעניני עולם הזה.

אך לאדם צעיר שהוא הנו במיטב כחותיו והוא מלא ברצונות של עולם הזה, יתכן לחשב חלילה שפמעט אין מקום לדבר עמו ולהסביר לו אשר מאחר ואין עוד מלבדו' אם פן מה לו פי יטרח כל כך בעניני עולם הזה החולף.

וכמו כן יש צד לחשב להפך, שאדם צעיר אשר יש לו כחות נפש רעננים והוא עדין כאילן רך, קל להטותו לדרך התורה כמו עץ צעיר אשר קל להטותו. מה שאין פן אדם זקן יתכן לחשב שאין כבר מה לעשות עמו וכך ישאר, ואי אפשר להטותו ולקרבו לתורה ולעבודת ה'.

אך אברהם אבינו שהיה מקרב את הפריות להקדוש ברוך הוא כמבאר לעיל, הוא היה עובד עם כל אחד בכל מצב שהוא, להורות שאף כל אחד ואחד באיזה מצב שהוא, אפשר לקרב לדרך התורה. וזהו הרמז במדרש 'זקן וזקנה מכאן בחור ובתולה מכאן, שעם פלם היה אברהם מתעסק לקרבן להקדוש ברוך הוא.

ואעשה לגוי גדול ואברכה ואגדלה שמך והיה ברכה (יב ב)

באר יעקב

רבי יעקב ישכר בער מנדבורנא זיע"א

לעולם אין מאחר מדי להתחיל בעבודת ה'

איתא במדרש (ב"ר לט יא): ארבעה הם שיצא להם מוניטין (פרוש מטבע) בעולם, אברהם, ואעשה לגוי גדול יצא לו מוניטין, ומהו מוניטין שלו, זקן וזקנה מן בחור ובתולה מן.

ויש להבין מהי המשמעות במה שהיה חקוק על מטבע שלו זקן וזקנה מכאן ובחור ובתולה מכאן.

ונראה לבאר, דהנה אחד היה אברהם (יחזקאל לג כד) אשר בן שלש שנים הפיר את בוראו, (נדרים לב) והנה הוא הראשון אשר פרסם את האמונה בבורא עולם והודיע לכל את גדלתו וקדשתו של השם ותברך, וכדכתיב (בראשית יב ה) 'ואת הנפש אשר עשו בחרן', ופרש רש"י אברהם מגיר את האנשים ושרה מגירת הנשים, שהיה מכניס בכל בני האדם השראת אמונה בבורא עולם.

והנה יש מקום לחשב שאדם זקן אשר עברו כל ימיו במשא ומתן, ותש

ויסע אברהם הלוח ונסוע הנגבה (יב ט)

חיים וחסד

רבי חיים חייקא מאמדורא זיע"א

כשמפנה עצמו מאהבת העולם הזה
כול להשיג את אהבת הבורא

ויסע אברהם הלוח ונסוע הנגבה. לשון

פרשת לך לך

בְּחַטְמוֹ צְרִיף אָדָם לְשִׁבְחָה וּלְפָאָר לְיוֹצֵר
הַכֹּל יִתְבַּרְךָ, כְּמוֹ שְׁדָרְשׁוּ חַז"ל (ב"ר יד ט)
עַל 'כָּל הַנְּשֻׁמָּה תִּהְלַל יְהוָה' (תהלים קנ ו).
וְהִנֵּה אִם אָדָם עוֹשֶׂה כָּךְ, צְרִיף לְהִתְפַּשֵּׁט
מֵעֲצָמוֹתָיו וְלִהְתַּלְבֵּשׁ בְּאַהֲבַת הַבּוֹרָא
יִתְבַּרְךָ, וְהִנֵּה זֶהוּ בְּעֵצָם מִדַּת יְרָאָה, כִּי
מִחֲמַת הַתְּפִשָּׁטוֹת הַמּוֹרָה עַל הַעֲצָמוֹת הוּא
מִדַּת יְרָאָה הַכּוֹלֵלָה בְּאַהֲבָה, וְזֶה בְּעֵצָם
הַתְּרַפָּה יְרָאָה בְּאַהֲבָה.

**יְבָאָר עַל פִּי זֶה כְּוֹנֵת הַפְּסוּק 'אֲנִי יִשְׁנָה
וְלִבִּי עָר'**

וְזֶהוּ גַם כֵּן הַפְּסוּק 'אֲנִי יִשְׁנָה וְלִבִּי עָר'
כִּי (שי"ש ה ב), כְּלוֹמַר שְׁלֹא תֵאמַר
שְׁנָה מִמֶּשׁ, אֲךָ שְׁנָה שְׁלִי הִיְתָה מִזֶּה
הַמְדַרְגָּה, כִּי מִחֲמַת אַהֲבַת הַבּוֹרָא לֹא נִשְׂאָר
לִי שׁוֹם כַּחוֹת מִחֲמַת דְּבִקּוֹת הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ,
וְהִינֵנוּ 'לִבִּי עָר' וְגו', פְּרוּשׁ לְפָרוּשְׁנוּ, רָצָה
לִזְמַר הִינֵנוּ כִּי מִחֲמַת הַסְתַּלְקוֹת שְׁמִסְתַּלֵּק
מִמִּחְשְׁבוֹת עֲצָמוֹ וְנִכְנַס בְּאַהֲבַת הַבּוֹרָא
בְּרוּף הוּא וְנִשְׂאָר יִשְׁנָה בְּכָל כַּחוֹת כִּנּוּל.
עַל זֶה סִיִּם קָרָא (שם) 'קוֹל דּוֹדֵי דּוֹפֵק',
פְּרוּשׁ, כִּי הַקוֹל כָּלֵל כְּלֵי הַדְּבִוּר,
וְהַדְּבִוּר הוּא כְּשִׁנְחַתְּךָ מִהַקוֹל בְּכָלֵי הַמִּבְטָא
הוּא לְפִי אוֹתִיּוֹת הַשִּׁיכִים לְהַדְּבִוּר, אֲךָ
קֹדֶם, הַדְּבִוּר הוּא בְּתוֹךְ הַקוֹל בְּכָלֵלוֹת,
כְּמוֹ כֵּן אָדָם כְּשִׁמְפָרִישׁ עֲצָמוֹ מִגִּשְׁמִיּוֹת
וְנִכְנַס בְּרוּחַנִיּוֹת.

וְזֶהוּ רִמְזוּ הַפְּסוּק 'קוֹל דּוֹדֵי דּוֹפֵק', כְּשִׁנְכַנְס
הַפְּרִטִיּוֹת בְּכָלֵלוֹת עוֹשֶׂה כְּכִיכּוֹל בּוֹ
דְּפוּקָה כְּמוֹ פְּרִטִיּוֹת, עַל זֶה מְשִׁיבָה הַשִּׁיכִינָה
וְאוֹמְרָת 'פְּתַחֲלִי לִי אַחֲתֵי רֵעֵיתִי' (שם), שְׁתַּעֲשֶׂה
בּוֹ כְּמוֹ פְּתִיחָה. 'יִנְתִּי תַמְחֵי', עַל דְּרָף שְׁכַתוֹב
(דברים יח ג) 'תְּמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹהֶיךָ'.

וְעַל זֶה סִיִּם הַקָּרָא 'שְׂרָאשִׁי נִמְלֵא טָל',
הִינֵנוּ רְצוֹן, 'קְנֻצוֹתֵינוּ', הִינֵנוּ כְּכִיכּוֹל
שְׂאֵתָם עוֹשִׂים בִּי כְּמוֹ קְצוֹת, וְכָל זֶה כֹּא
מִחֲמַת 'רְסִיסֵי לִילָה', הִינֵנוּ שְׂאֵתָם בְּכַחֲנֵית
לִילָה וְחֲשָׁף מִחֲמַת הַסְתַּלְקוֹת הַמְדוֹת
הַעֲצָמִיּוֹת הַגּוֹפְנִיּוֹת, וּמִחֲמַת אֵימָה וְחֲשָׁף
הַנוֹפֵל עֲלֵיכֶם, אֲךָ בְּאֵמַת הַחֲשָׁף הוּא עֲצָמוֹ
אוֹר, וְכִמּוֹ שְׂאֵמֵר הַכְּתוּב (ישעיה ט א) 'הַעֵם
הַהֲלֹכִים בַּחֲשָׁף רָאוּ אוֹר גְּדוֹל'.

**יְבָאָר עַל פִּי זֶה כְּוֹנֵת הַכְּתוּב 'וְהָאָרֶץ
הִיְתָה תְהוֹ וְבָהו'**

וְכַעֲיִן זֶה מֵה שְׂאֵמֵר הַכְּתוּב (לעיל א ב)
'וְהָאָרֶץ הִיְתָה תְהוֹ וְבָהוּ וְחֲשָׁף
עַל פְּנֵי תְהוֹם', וְהַעֲנִינּוּ, כִּי הָאָרֶץ אַחַר
הַפְּרִיָּאָה הִיְתָה זְכָה וְבָרוּרָה, וְהִיְתָה
מִשְׁתַּוְּקַת לְאַהֲבַת הַבּוֹרָא, וְהִנֵּה מִחֲמַת
אַהֲבַת הַבּוֹרָא יִתְבַּרְךָ לֹא נִשְׂאָרָה בְּעֵינֵי
עֲצָמָה כְּלוּם, וְזֶהוּ 'תְהוֹ', לְשׁוֹן רִיקְנִית
וְצָרִיא. אֲךָ שְׁלֹא תֵאמַר תְהוֹ כְּפִשׁוּטוֹ, לְזֹאת
אָמַר 'וְבָהוּ', פְּרוּשׁ, מְלֵה מְרַפְּכָת, דְּהִינֵנוּ
'בּוֹ הוּא' כִּי נִכְנַס בְּדְבִקּוֹת וְבוֹ הוּא.

ב'קִנְיָן' הַכְּלָלִי דִ'יִשְׂרָאֵל, וּמִבִּיא לְרָאָה
הַכְּתוּב 'וְיִבְרַכְהוּ גו' קִנְיָה שְׁמַיִם וְאָרֶץ':

מִבְּאָר בְּמִדְרָשׁ (ב"ר מג ז), שְׁנָה שְׂאֲבָרָהֶם
נִקְרָא 'קִנְיָה שְׁמַיִם וְאָרֶץ' הוּא לְפִי
שְׂאֲבָרָהֶם הַכִּיר אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא בֵּין
הַפְּרִיּוֹת, שְׁעַל יְדֵי זֶה 'הִקְנָהוּ לְהַקְּדוּשׁ
בְּרוּף הוּא שְׁמַיִם וְאָרֶץ', וְלִכְּנֵן אָמַר לוֹ
הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא 'מַעֲלָה אֲנִי עֲלֶיךָ כְּאִלוֹ
אַתָּה שְׁתַּף עִמִּי בְּכִרְיָתוֹ שֶׁל עוֹלָם' (כאלו
שְׂאֲבָרָהֶם הוּא 'קִנְיָה שְׁמַיִם וְאָרֶץ').

זֹאת אוֹמְרָת, שְׁעֵנִינוּ שֶׁל אֲבָרָהֶם הוּא,
לְגַלוֹת אַחְדוּתוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּף
הוּא בְּעוֹלָם גּוֹפָא, שֶׁהַפְּרִיּוֹת יִכִּירוּ אֶת הַשֵּׁם.

וְלִכְּנֵן נִפְרַט אֲבָרָהֶם ב'קִנְיָן' בְּפִנֵּי עֲצָמוֹ,
דְּזֶה שִׁיִּשְׂרָאֵל קִנְיָן אַחַד קָאֵי עַל
נִשְׁמַת כָּל אַחַד וְאַחַד מִיִּשְׂרָאֵל, דְּגַם בִּירְדִּיתָה
לְעוֹלָם הִנֵּה וְהִתְלַבְּשׁוּתָהּ בְּגוּף גִּשְׁמִי הִיא
'קִנְיָנוּ' שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא כִּנּוּל.

אֲבָל זֶה שְׂאֲבָרָהֶם קִנְיָן אַחַד הוּא מִצַּד
פְּעֻלָּתוֹ בְּעוֹלָם, כְּהַדְּגִשְׁתָּ הַכְּתוּב
שֶׁהִבִּיא לְרָאָה, שְׂאֲבָרָהֶם נִקְרָא 'קִנְיָה שְׁמַיִם
וְאָרֶץ'.

דְּזֶה שְׂאֲבָרָהֶם הִנֵּה יִכּוֹל לְפַעַל הַפְּרַת
אַלְקוֹת אֲצֵל הַפְּרִיּוֹת עוֹד לְפִנֵּי מִתְּנֵן
תּוֹרָה, מוֹרָה עַל גְּדֵל הַפְּלָאָת אֲבָרָהֶם וְאִפְּן
הַתְּאֲחֻדוֹת עִם בּוֹרָאוֹ, 'אֶפֶל עֲלִינוּ', עַד
שְׁלֹא זֶה בְּלִבְדֵּי שְׁלֹא תִּתְפַעֵל מִכָּל הַעוֹלָם
כְּלוּ, 'כָּל הַעוֹלָם כְּלוֹ מַעֲבָר אַחַד הוּא
מַעֲבָר אַחַד', אֲלֵא עוֹד זֹאת, 'אַחַד הִנֵּה
אֲבָרָהֶם', שֶׁהַמְשִׁיב 'ה' אַחַד' גַּם בְּאָרֶץ, עַל
יְדֵי שְׁפַעַל הַפְּרַת אֲלָקוֹת גַּם בְּפְרִיּוֹת עֲצָמָם,
'קִנְיָה שְׁמַיִם וְאָרֶץ' (חלק לה ע' 41):

**בְּרוּךְ אַבְרָם לֹאֵל עֲלִינוּ קִנְיָה שְׁמַיִם וְאָרֶץ,
וְבוֹרּוּךְ אֵל עֲלִינוּ אֲשֶׁר מִגּוֹ צְרִיף בִּנְדָף (יד
ט-כ)**

קְדוּשַׁת לִוִּי

רַבִּי לֵוִי יִצְחָק מִבְּרִדִּיטְשׁוֹב זִיע"א
עַל הָאָדָם לַעֲבֹד אֶת ה' בְּמִדַּת יְרָאָה
בְּאַהֲבָה

אוֹ יֵאמֵר בְּרוּף אַבְרָם לֹאֵל עֲלִינוּ קִנְיָה
שְׁמַיִם וְאָרֶץ, וְבוֹרוּף אֵל עֲלִינוּ אֲשֶׁר
מִגּוֹ צְרִיף בִּנְדָף. צְרִיף לְהִבִּין, הַכְּתוּב שְׂאֵמֵר
'קִנְיָה שְׁמַיִם וְאָרֶץ' מוֹכַח שֶׁהוּא יִתְבַּרְךָ
קוֹנֵה, גַּם בְּשִׁמּוֹנָה עֲשָׂרָה אֲנוּ אוֹמְרִים (בִּרְכַת
אבות) וְקוֹנֵה הַכֹּל.

אֲךָ הַעֲנִינּוּ, כִּי אָדָם צְרִיף לַעֲבֹד הַבּוֹרָא
בְּכָל לֵב וְנַפְשׁ, וְיִחְשַׁב בְּכָל רַגְעַ
אַהֲבַת וְיִרְאַת הַשֵּׁם בְּכָל אֲבָרָיו, כְּמוֹ שְׂאֵמֵר
הַכְּתוּב (תהלים לה י) 'כָּל עֲצָמוֹתֵי תֵאמְרָנָה'
וְכוּ', וּבְכָל נְשִׁימָה וְנִשְׁמִימָה שְׂאָדָם נוֹשֵׁם

יִבֵּשׁ וְנִגּוֹב יָדַים, לְפָנֹת עֲצָמוֹ מֵאַרְצִיּוֹת
שְׁנִקְרָא יְבִשׁוֹת לְגוּף. כְּשִׁפּוֹנָה אָדָם מֵאַהֲבַת
עוֹלָם הִנֵּה יִכּוֹל לְהַשִּׁיג אַהֲבַת הַבּוֹרָא
שְׁנִקְרָא מִדַּת הַחֶסֶד כְּלוֹת הַנֶּפֶשׁ וְנִטּוּתָהּ
בְּעֲצָמָה לְאוֹר הַעֲלִיּוֹן.

זֶה הַכְּלָל, צְרִיף לְחַתֵּן מִקְדָּם הַכְּלָלִיּוֹת
וּמִמִּילָא יִתְחַן הַפְּרַט הַפְּנִימִיּוֹת, דְּהִינֵנוּ
אִם אַהֲבַת עוֹלָם הִנֵּה גּוֹבֵר אֲצֵלוֹ מֵאֵד, צְרִיף
לְפָנֹת וְלִהְטוֹת עֲצָמוֹ מִמְּנָה לְעַקֵּר וְלִבְטֵל
רְצוֹנוֹ אֶל אַהֲבַת ה' וְיִרְאַתוֹ, כִּי בְּזֶה לְכַד
יִתְפַּס הַחֶסֶד וְיִתְחַדֵּשׁ בּוֹ שְׁכָלִיּוֹת, אֲבָל
כִּי זֶה אֵין לְהַסְתִּיפָה אֶפְלוֹ בְּמִחְשְׁבָה,
הַאִיף לֹא יְבוֹשׁ לְדַחוֹת הָאֵמַת בְּשִׁקְרָה, כִּי
הַעוֹלָם הִנֵּה הוּא שִׁקְרָה וּמֵאוּס מֵאֵד וְאֶפֶס.

וְדַע כִּי כָּל ז' מִדּוֹת שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּף
הוּא נִתְנָה כְּךָ זֶה נִקְרָא אֵמַת, דְּהִינֵנוּ
לְאַהֲבֵי אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא וְלִירְאָה אוֹתוֹ,
וְעַל יְדֵי זֶה יִכּוֹל אַתָּה לְתַפַּס אוֹתוֹ, 'נוֹדַע
בְּשִׁעְרֵים בְּעֵלָה' (משלי לא כג) כְּפּוּם שְׁעוֹרָא
דִּילֵיהּ (וזהר ח"א קג):

אי אִפְשָׁר לְאַהֲבֵי שְׁנֵי דְבָרִים

וְדַע שְׂאִין אַתָּה יִכּוֹל לְאַהֲבֵי ב' דְּבָרִים,
כְּשִׂאֲתָהּ תְּקוּעַ בְּשִׁקְרָה לְאַהֲבֵי הַגּוֹפְנִיּוֹת
אֲזִי אַתָּה שֵׁם וְכָל הָאֲבָרִים דִּילָךְ, וְהַאִיף
אַתָּה יִכּוֹל לְאַהֲבֵי הָאֵמַת, וְכִשְׁתַּעֲקֵר לְגַמְרֵי
מֵאַרְצִיּוֹת אֲזִי תְּבִין יְרָאָה ה', וְיִתְחַיֵּל לְהַתְגַּדֵּל
הַשִּׁכֵּל, וְכָל מֵה שְׁמִתְגַּבֵּר עַל הָאֲרָצִיּוֹת
מַעֲט כְּךָ יִצְמַח בּוֹ אַהֲבַת הַבּוֹרָא.

וְכַשְׁתּוֹצִיא לְגַמְרֵי מִגּוֹפְנִיּוֹת אֲזִי תְּבִין
וְתַדַּע שִׁישׁ אֲלֵקִים בְּעוֹלָם,
וְיִתְלַהֵב לְכָךְ בְּזִכְרוֹ בְּשִׁמְחַת עֲבוֹדָתוֹ יִתְבַּרְךָ
וְתוֹרָתוֹ, שְׁלֹא תִשְׁמַח אֲלֵא בּוֹ יוֹתֵר מִכָּל
הַתַּעֲנוּגִים שְׁבְּעוֹלָם, זֶה הִנֵּה שְׁמִחַתְךָ תְּמִיד,
וְאֲזִי תְּבִין שְׁעוֹלָם הִנֵּה הוּא מֵאוּס מֵאֵד,
וְתִשְׁמַח מֵאֵד עַל הַיְצִיאָה מִמְּנָה, וְתִשְׁבַּח
לְבוֹרָא עַל זֶה, וְיִהְיֶה פְּלִיאָה בְּעֵינֶיךָ אִיף
הִיִּית מְקַשֵּׁר בְּאַרְצִיּוֹת שֶׁהוּא אֶפֶס:

**וְיִבְרַכְהוּ וְיֵאמֵר בְּרוּךְ אַבְרָם לֹאֵל עֲלִינוּ
קִנְיָה שְׁמַיִם וְאָרֶץ (יד ט)**

לְקוּטֵי שִׁיחוֹת

רַבִּי מִנְחֵם מַעֲנַדֵּל מִלִּיבְאוֹוִיטְשׁ זִיע"א
הַטַּעַם שְׂאֲבָרָהֶם נִמְנָה ל'קִנְיָנוּ' בְּפִנֵּי
עֲצָמוֹ וְאִינוּ נִכְלָל ב'קִנְיָנוּ' הַכְּלָלִי
ד'יִשְׂרָאֵל'

שְׁנוֹ חֲכָמִים (אבות פ"ו מ"ט): תְּמַשָּׁה קִנְיָנִים
קִנְיָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא בְּעוֹלָמוֹ וְאִלוֹ
הַזֵּ, תּוֹרָה קִנְיָן אַחַד, שְׁמַיִם וְאָרֶץ קִנְיָן
אַחַד, אֲבָרָהֶם קִנְיָן אַחַד, יִשְׂרָאֵל קִנְיָן אַחַד,
בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קִנְיָן אַחַד.

יֵשׁ לְבָאָר הַטַּעַם שְׂאֲבָרָהֶם נִמְנָה כְּאֵן
'קִנְיָנוּ' בְּפִנֵּי עֲצָמוֹ, וְאִינוּ נִכְלָל

וירד העיט על הפגרים וישב אתם אכרם

(טו יא)

אמרי נעם

רבי מאיר מ'מז'יקוב זיע"א

דבורי תורה ותפלה ללא התלהבות הם כפגרים מתים

'עיט' הוא עוף, כמו שפרש רש"י ז"ל, ורומז על המלאכים, הנקראים 'עוף השמים' יוליך את הקול' (קהלת י, כ), והמה המלאכים שנבראו מדברי תורה ותפלה.

אמנם באם הדבורים הם בלי התלהבות האמתית, אז הם כגוף בלא נשמה ונקראים פגרים בלי חיות, ועל ידי זה גם המלאכים שנבראו מהם גם כן בלא חיות, כמבאר כל זה בספרים רבים.

על כן צריך האדם להיות זריז בתורה ומעשים טובים לעשות בהתלהבות וחסקות גדול ועל ידי זה מפית נשמת חיים בהמלאכים.

וזוהו יירד העיט על הפגרים – שיש להם ירידה כאשר עושה המצות כגוף בלא נשמה, על כן וישב אתם אכרם – שצריך האדם להיות נושם ומפית בהם רוח חיים:

ואברהם בן תשעים ותשע שנה בהמלו בשר ערלתו (יז כד)

שיח שרפי קדש

רבי אברהם מסוכטשוב זיע"א

אברהם מל עצמו בפסח והאירו גם לו אורות חג השבועות ויום כפור

ספר רבי לייזר וויכענבערג מנארשא, ששמע אצל השלחן של האדמו"ר מסאכטשוב, מה שהפיט סותר עצמו במקום אחד מביא שאברהם אבינו עליו השלום מל עצמו בפסח, ובמקום אחד מביא שמל עצמו ביום שבועות, ובמקום אחר שמל עצמו ביום הכפורים.

אמר, כי היום טוב הם אותות, פסח על יציאת מצרים ושבועות על קבלת התורה, יום כפור על מחילת עונות, על כן גם היום אם רוצה אדם לקבל עליו על תורה היום הוא היום שבועות הוא, ואם יעשה יוכל להיות שמל עצמו בפסח, רק קבל עליו על תורה ותשובה לכן נעשה אצלו גם חג שבועות ויום הכפורים בפסח:

יתרה הרבה, כדי להשיג הנשמה, ואחר כך השתדלות וקדושה יתרה כדי להשיג חנה, והארה מן היחידה.

נר"ן מתחלקים ח"י אינם מתחלקים

והנה הנשמה והרוח והנפש משכנים בגוף האדם בפנימיותו ממש, הנשמה שורה במח, והרוח בלב, והנפש בכבד, והחיה והארת היחידה הם מקיפים מבחוץ ואינם נכנסים בגוף. גם דע שהנפש והרוח והנשמה השורים בגוף, כל אחד ואחד מהם כלול משלשתן, דהיינו הנפש יש בה נשמה דנפש ורוח דנפש ונפש דנפש, והרוח יש בו גם כן נשמה דרוח ורוח דרוח ונפש דרוח, והנשמה גם כן יש בה נשמה דנשמה ורוח דנשמה ונפש דנשמה.

והנה הנשמה והרוח והנפש, שלשתן מתלבשים זה בתוך זה, הרוח מתלבש בתוך הנפש, והנשמה בתוך הרוח. ומתחלקים כל אחד עם הדומה לו, דהיינו הנפש דרוח עם הנפש דנפש, והרוח עם הרוח, והנשמה עם הנשמה, וכן נמי הנשמה מתחלקת. אמנם הרוח החיה והארת היחידה, הם מקיפים מבחוץ ואינם מתחלקים כמו הנפש רוח נשמה.

אברהם טרח והשיג את כל חלקי הנר"ן

וזוהו כונת הפסוקים. **במה אדע כי אירשנה** – דהיינו הודיעני במה אהתדבק עם השכינה דבוק גמור, והשיבו הקדוש ברוך הוא, זה הדבר תלוי ביך שצריך לטרח כדי לקנות נפש רוח נשמה חיה יחידה, ובזה תזכה להתדבק בשכינה.

וזוהו קחה לי עגלה משלשת היא הנפש שהיא משלשת בנפש רוח נשמה דנפש, ועו משלשת הוא הרוח שהוא משלש בנפש רוח נשמה דרוח, ואיל משלש היא הנשמה שהיא משלשת בנפש רוח נשמה דנשמה, ותר וגו' היא החיה והארת היחידה. וטרח עד שהשיג כל אלה, וזהו ויסק לו את כל אלה ויבחר אתם בתוך ויתן איש בתרו לקראת רעהו ולא בשלמות, ואם מתעסק במעשים טובים קונה נפש בשלמות, ואחר כך כדי להשיג הרוח, צריך להוסיף קדושה על קדושה וטהרה אחר טהרה יום אחר יום, ובכל יום יוסיף על היום שעבר, כדי שבוה יוכל לקנות נפש רוח נשמה, ואם יזכה יוכל להשיג אף חיה שהיא נשמה לנשמה, ויזכה שתגיע לו הארה גם מיחידה.

וזוהו שאמר ויתן איש בתרו לקראת רעהו, דהיינו הנפש כנגד הנפש, והרוח כנגד הרוח, והנשמה כנגד הנשמה כמו שכתבנו. ואת הצפר לא בתר, ואת לרבות אחד, שהרי שנים הם, תור וגו'ל, והם כנגד החיה והארת היחידה שהם מקיפים מבחוץ ואין בהם התחלקות כמו הנפש רוח נשמה. וזכה אברהם אבינו עליו השלום לנפש רוח נשמה חיה יחידה, ועל זה נאמר עליו (בראשית כד א) 'וה' ברוך את אברהם בכל':

ולזה אמר 'וחשף על פני תהום', פרוש, על השם יתברך ברוך הוא נאמר (דניאל ב כד) 'ידע מה בחשוכא ונהורא עמה שרא', פרוש, כי מחמת דבקות לאהבת השם יתברך והתפשטות אדם מעצמותו, הינו לעיני אדם כמו חשף, מחמת התפשטות העצמיות, גם מחמת דבקותו ביותר משיג יותר ונופל עליו אימה וחשף, והינו 'וחשף על פני תהום', כי 'על פני תהום' הוא בעצמו עולם התענוג.

חוזר לבאר הפסוק 'קנה שמים וארץ', שהקב"ה קנה המדות מיד הקלפות וכו' מתן שמים וארץ

הנה השם יתברך ברא כחות ומדות בזה העולם שצריך לעבד אותו בהן, דהיינו באהבה ויראה ושאר המדות, כידוע, הפלולים במדת שמים וארץ, והנה קדם שבה אברהם בעולם היו אמות העולם עובדים עבודה זרה במדות ההם והכניסו אותן להקלפות רחמנא ליצלן, והשם יתברך בעצמו ברב רחמיו וחסדיו מחמת גדל חסדו שנוהג עם העולם אזי מפני תקון העולם היה מוציא אותן מן הקלפות כדי לתקן את העולם, ועל זה נאמר 'קנה שמים וארץ', הינו המדות הנ"ל מיד הקלפות קונה, ותקן המדות שפשמים וארץ, ודו"ק:

ויאמר ה' אלקים במה אדע כי אירשנה, ויאמר אליו קחה לי עגלה משלשת ועו משלשת ואיל משלש ותר וגו'ל. ויסק לו את כל אלה ויבחר אתם בתוך ויתן איש בתרו לקראת רעהו ואת הצפר לא בתר

(טו ח-י)

מחשף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

להתדבק בשכינה צריך להוסיף קדושה אחר קדושה

אפשר לרמוז, דאברהם אבינו עליו השלום בקש מהקדוש ברוך הוא שיורהו דרך ישרה כדי להתדבק בשכינה כראוי. והנה התדבקות האדם בשכינה צריך קדושה אחר קדושה וטהרה אחר טהרה יום אחר יום, ובכל יום יוסיף על היום שעבר, כדי שבוה יוכל לקנות נפש רוח נשמה, ואם יזכה יוכל להשיג אף חיה שהיא נשמה לנשמה, ויזכה שתגיע לו הארה גם מיחידה.

והנה האדם קונה [נפש] ולא בשלמות, ואם מתעסק במעשים טובים קונה נפש בשלמות, ואחר כך כדי להשיג הרוח, צריך להוסיף קדושה על קדושה והשתדלות יותר מן הראשון, ואז משיג את הרוח, ואחר כך טהור ידים יוסיף אמץ להתאמץ בקדושה

• לשונות של אור •

פרשת לך

חדושי הרי"ם

רבי יצחק מאיר מגור זיע"א

פרשת לך לך - הבדל כמו מאור לחשך

בסדרות האלו אברהם אבינו ע"ה הוא בעל השמועה הרבי מלבלין זצ"ל היה אומר, שבהגיעו לפרשת לך לך היה אצלו הבדל כמו בין האור להחשך:

אכילה

אילנא דחיי

רבי אריה לייב מוישניצא זיע"א

גם בשעת האכילה אפשר להיות כהן ל-ל עליון

ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין והוא כו', ר"ל ששם בן נח שהוא מלכי צדק הוציא העבדות החדשה הזה שאפלו בשעת שאוכל לחם ויין יהיה כהן לאל עליון ב"ה (בשם הק' מוישניצא זצ"ל):

גמילות חסדים

אהל תורה

רבי מנחם מנדל מקוצק זיע"א

בדורות האחרונים יתרבה גמילות חסדים

לעת הקיץ שאז יתמעט בתורה ועבודה נגד דורות הקודמים, אזי יתרבה פעלת גמילות חסדים בעולם (ע"פ"ס והיה ברכה):

המתקת הדינים

אור המאיר

רבי זאב וואלף מו'טומיר זיע"א

המתקת הדינים עד סוף כל הדורות

'וילכו שניהם יחדו הנאמר באברהם ויצחק, הפונה, מאז העקדה עד סוף כל הדורות, אינם מתפרשים מדות החסד ממדת הדיון, והולכים שניהם יחדיו להמתיק הדיון מעם קרובו ישראל (פרשת מטעי):

מתיקות

חמדת דוד

רבי דוד צבי מנייטטאדט זיע"א
העובד את הבורא יתברך טועם תענוג
מפלא ואינו מצפה לשום שכר

כתיב 'טעמו וראו כי טוב ה', כי מי שעובד ה' באמת וטועם מעבודת ה', בודאי מחמת השקו ותשוקתו אל הבורא ית"ש יש לו ענג ונחת רוח שאין לשער, מעיו עולם הבא, והוא כאלו רואה בעיניו ממש:

נסיונות

עבודת ישראל

רבי ישראל מקוזניץ זיע"א

בעת נסיון מסתלק הבהירות

ענין הנסיון שמסתלק בהירות האדם והרי הוא בא לידי נסיון וכובש יצרו באמונתו ומתחזק לשוב לבוראו, אז הוא נקרא עומד בנסיון (פרשת לך):

ארבעה ארזים

רבי אליעזר זאב מקרעטשניף זיע"א

כל יהודי היום עומד במאה נסיונות

אברהם אבינו ע"ה היה גדול עד מאד, ועמד בעשרה נסיונות, והיום כל יהודי באשר הוא שם מחזיק מעמד במאה נסיונות:

עונה

עטרת זקנים

רבי יחיאל מיכל בן רבי משה מסאמבור זיע"א

בכל השנה יהא נדמה לו שעדין עומד על הארץ

שמעתי מאבי אדומו"ר הצדיק הקדוש זל"ה, שמרמז בפסוק 'אל הארץ אשר ארצך, שיהיה תמיד אצל האדם - אע"פ שגראה לו שעומד בשמים ויחשב שהשיג כלום, אבל עדין עומד על הארץ וכו':

צדיק

נעם אלימלך

רבי אלימלך מליז'נסק זיע"א

כדי לקבל השפעה מהצדיק צריך להסכים עמו

אותם הרוצים לקבל השפעה על ידי הצדיק צריכים להסכים עם הצדיק ואז הם ממילא מתברכים בשפע רב, אבל מי שאינו מסכים עם הצדיק בודאי לזה בלתי אפשרי

ששפע לו ההשפעה על ידי הצדיק (ד"ה ואעשך):

קדשה

דגל מחנה אפרים

רבי משה חיים אפרים מסדילקוב זיע"א

אברהם לא אבה שום חלק מעניני התאוות

'ויאמר אברהם אל מלך סדם הינו אל הס"מ הנ"ל וכו', 'אם אסח מפל אשר לך' הינו מעניני תאוות העוה"ז שהוא שלך חלק סט"א, לא יהיה לי שום חלק בך, רק בקדשה ועניני תאוות נפשיות:

ארח לחיים

רבי אברהם חיים מזלוטשוב זיע"א

על האדם להפשיט מעצמו אהבות עולם הזה

השי"ת הלביש את האדם - הוא הנשמה ורוח ונפש - במלבוש הגוף וכו', וצריך האדם הנלכב להפשיט עצמו מלהתענג בתענוגי הגוף, רק שיהיו מעשים האלו באהבת השם ובמצות שיש בזה התענוגים (ד"ה לך):

תורת חיים

רבי חיים מקוסוב זיע"א

זהירות בעשית דברים גשמיים

כי זה עקר עבודה בכל אדם מישראל, בשעה שעושה דברים גשמיים אכילה ושתיה ושאר דברים גשמיים שלא יפשל שם חס ושלום (ד"ה ויעל):

דודאים בשדה

רבי ראובן מו'ארנובצה זיע"א

כשמשבר תאוות מגיע להארה גדולה

כשרוצה לעשות איזה תאוה ומשבר תאוות משום כבוד השי"ת, פנודע למבנינים, מזה בא הארה גדולה לאדם (ע"פ"ס בא נא):

משמרת איתמר

רבי איתמר מקונסקוולי זיע"א

להסתכל תמיד על ההנהגה בשנה ראשונה אחר החתונה

שמעתי בשם הרב המגיד הנ"ל, שהשיב לאחד, להסתכל תמיד על תחלת חסידותו בשנה ראשונה אחר חתנתו וכדרך זה ללך תמיד, ודפח"ח:

שפלות עצמו מקדם ואיך יעזי פניו לעמוד בתפלה לפני מלך רם ונשא (פרשת לך לך):

מקומות בהם דרכו רגלי הצדיקים מסגלים לתפלה

המקומות אשר דרכו בהם רגלי הצדיקים המה מסגלים לתפלה, הן להתפלל ביתר שאת וביתר עז והן שתקבל בקשתו (פרשת לך לך):

מאמרי אדמו"ר הזקן הקצרים

רבי טניאור זלמן מליאדי זיע"א

עלית התפלה על ידי התקשרות בצדיק

אף אם אין בתפלתו רק כ"ב אותיות בלי שום מחשבות זרות ופניות, יתעלה כל תפלתו על ידי שמקשר בצדיק שאומר גם כן כ"ב אותיות אלו, וזהו שכתוב 'אולי ימצאו שם עשרה צדיקים' שהוא אפלו עשר תבות, 'ונשאתי לכל המקום בעבורם' (עמ' תקפ):

עומד בבית קדש הקדשים (פרשת לך לך):

שפת אמת

רבי יהודה אריה ליב מגור זיע"א

פתיחת שערי י"ח ברכות בכל יום

סדר השמונה עשרה ברכות הם סדר קבוע גם בשמים שנפתח בכל יום אלה השערים, שעל זה תקנו שמונה עשרה ברכות, מקלל שמברכין בכל יום ברכות אלו על כרחך שנפתח תמיד מחדש אלה השערים (תר"ו):

אילה שלוחה

רבי נפתלי מליטאוויסק זיע"א

ימלא רמת וחלחלה ושלולת בעת התפלה

צריך האדם לידע אשר הבורא ית' מציץ מן החרכים מאחוריו, ובהו יתמלא האדם רמת וחלחלה. וגם צריך האדם לידע

ראש השנה

דברי שלום

רבי שלום מקודינא זיע"א

טעם קריאת ענין ישמעאל ברה"ט

הטעם דאנו קורין ביום א' דראש השנה כל ענין של ישמעאל, כדי שיתעורר הרחמים על ישראל, ומכאן קל וחמר בן הגבירה מן האמה:

תפלה

נעם אלימלך

רבי אלימלך מליז'ענסק זיע"א

כאלו הוא מתפלל בארץ ישראל ובית המקדש בני ומזבח על מכוננו והיכלו

צריך לכוון כאלו הוא מתפלל בארץ ישראל וביהמ"ק בני, ומזבח על מכוננו ובהיכלו וכו', ועי"ז הוא בא לבהירות ודבקות גמור להתפלל בכונה שלמה בראה ובאכהה כאלו

אוצרות גאוני הדורות

שמך 'אברהם' מורה להתנהג עמך בחסד. וזה שאמר לך לך להנאתך ולטובתך, ואגדלה שמך להוסיף אות ה"א, אם בן אתנהג עמך בחסד שלא תהיה נדון אחר רב הרשעים אף שלא תהיה קבוע, רק לדונך בפני עצמך לזכות, והנה שפיר להתנאתך ולטובתך.

ויצאו ללכת ארצה כנען ויבאו ארצה כנען ויעברו אברהם בארץ עד מקום שכם (יב

וידבר משה

רבי משה פולק זצ"ל

הליכת אברהם אבינו בארץ ישראל כדי שלא להנות מנס קפיצת הארץ

ויש' לדקדק הרי כבר אמר וילך אברהם, ולמה חזר ואומר ויצאו ללכת וכו'. גם הוא מיתר לגמרי, מאחר שאמר ויבאו ארצה כנען פשיטא שיצאו מארץ. גם מה שכתוב ויעברו אברהם בארץ אין לו מובן על פי פשוטו.

ונראה לי כי דרשו רז"ל באליעזר עבד אברהם שאמר 'אבא היום אל העין' מלמד שקפצה לו הארץ, ומעתה קל וחמר לאברהם עצמו שקפצה לו ארץ, ואיחא במסכת תענית (כד): שאסור להנות ממעשי נסים, ולכן פשהגיע אברהם לארץ כנען לא ישב מיד לניח, כי אם הלך בארץ כפי השעור

ברש"י: 'לך לך' להנאתך ולטובתך, ו'אגדלה שמך' הריני מוסיף אות על שמך, שעד עכשו שמך אברהם מכאן ואילך אברהם.

ונראה לפרש, דהנה קדוש וקני התבואות שור ז"ל (ר"ה טו): הקשה על דברי הרש"י 'להנאתך ולטובתך', הא אמרו חז"ל (קידושין מ): דהעולם נדון אחר הרב, ואמרו חז"ל (יומא לח): דהרשעים בעולם רבא גינהו, רק שהצדיקים קבועים ויושבים במקומם, הוי' להו קבוע, וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי והקב"ה מטה כלפי חסד לכף זכות, אם בן איך אמר לו הקב"ה לאברהם להיות נד ולא יהיה קבוע, הלא אז יהיה נדון לפי הרב לכף חובה, ומאי זה 'להנאתך ולטובתך', עין שם.

אמנם הדבר נכון לפי מה שכתב המקנהו I"ל (קידושין טו), דהא דהעולם נדון אחר רב הרשעים הוא מצד מדת הדין, אבל לפי מדת החסד והרחמים הצדיקים נדונים בפני עצמם לזכות, עין שם.

ומבאר בגור הקדש (פ"א ס"י יג) דלכן נתוסף לאברהם אות ה', כי הה"א הוא אות משם הוי"ה ברוף הוא וברוף שמו מקור החסד הרחמים, ומדת אברהם גם כן חסד, לכן יאה להתנהג עמו במדת החסד, ע"ש. אם בן שפיר אמר הקב"ה 'לך לך' להנאתך ולטובתך, דמצד החסד תהיה נדון בפני עצמך לזכות, כי

לך לך מארץ וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך (יב א)

יעלת חן

רבי אריה יהודה ליב תאומים זצ"ל

הליכת אברהם אבינו על פי צויו של השם יתברך

ויש' לדקדק וכי אברהם לא היה מקיים מצות המקום רק על מנת לקבל פרס, עד שהצריך להתטות הללו.

ונראה לעניות דעתי, משום דבסוף פרשת נח (יא לא) כתיב, ויצאו אתם מאור כשדים ללכת ארצה כנען ויבאו עד חרן וישבו שם, הרי שהיה דעת אברהם מעצמו תחלה ללכת ארצה כנען. ועל כרחך לומר כמו שכתבו המפרשים, שהשם יתברך עכב על ידו ועתה צוה לו ללכת, ונלה לו השם יתברך הטעם משום דגדול המצוה ועושה ממי שאינו מצוה ועושה, והשם יתברך רצה להרבות לו שכר, ולכן עכב על הליכתו מעצמו עד שיהיה על פי צויו. והוה שאמר לך לך וגו' ואברהם, וגו' כלומר דהוה טעמא שעפכתי על ידך ועתה אני מצוה לך, משום דרצוני להרבות לך שכר.

בנין דוד

רבי דוד דב בעריט מייוליט זצ"ל

נדון אברהם אבינו על פי מעשיו מצד מדת החסד

פרשת לך לך

אחרי ראי בבית אברהם שהיה בארץ ישראל, ואם בן לא הייתה תחלת נבואה, ודפח"ח.

והפרתי אתך במאד מאד ונתתיד לגוים ומלכים ממך יצאו (יז א)

ויאמר שאול

רבי שאול נחמיאט זצ"ל

בשכר ענותנותו של אברהם זכה שיצאו ממנו תלמידי חכמים

אפשר רמז בשביל מאד מאד הוי שפל רוחי (אבות פ"ד מ"ד). ורצונו לומר בשביל הרבה ענוה שיש בו, כמו שפתיב (יח כז) 'אנכי עפר ואפר'. ומלכים הם התלמידי חכמים, על ידי הענוה ממך 'יצאו', ראשי תבות 'יהיו צדיקים ולומדי אורה, שהיא התורה. 'ממך' גימטריא מאה, רמז לו כשיהיה בן מאה ילד יצחק שהוא מלך ויצאו ממנו מלכים.

התר השבת רכוש סדום

חתם סופר

רבי משה סופר זצ"ל

הנאה משכר שבת

אם מחוט ועד שרוף נעל ואם אקח מקל אשר לך. פרש רש"י אפלו שכר טרחתו לא רצה לקבל. וצריך עיון מאי טעמא עבר בזה על 'לא תחנם', ומה לפנים משורת הדין שיך פאן. ונראה לי דהרד"פה היתה בליל פסח והנה ליה שכר שבת, וכי האי גונא אמרו חז"ל (שבת קכ). אטו חסידים שכר שבת שקלי.

פנת סופר

רבי אברהם שמואל בנמיין סופר זצ"ל

העושה לטובת עצמו אין בו משום אסור 'לא תחנם'

בלעדי רק אשר אכלו הנערים (יד כד). בש"ס חלין (פ"ט). אמרו חז"ל מפאן שקשה גזל הנאכל, שלא השיב אברהם מה שכבר אכלו. ובאמת צריך להבין למה לא השיב גם את זה, ודחק לומר שהיה קשה לו להשיב את זה.

ונראה לי כי בדין היה שלא החזיר את אשר אכלו הנערים, בשנישב קושית אבא מאור הגולה זצ"ל בחדושי אגדה האיד החזיר אברהם הכל למלך סדום, הלא שמר כל התורה עד שלא נתנה ועבר על 'לא תחנם'.

ונראה לי על פי שיטת הרמב"ן ומוכא במגן אברהם (ס"ז ע"א סק"ל), וכן הוא גם בן

מאד (טו א)

מי מנוחות

רבי רפאל בירדוגו זצ"ל

הנעשה לו גם על ידי המקום אינו מנכין מזכיותיו

נאמר על פי מה שאמרו רבותינו ז"ל (תענית כ:) שהעושין לו גם מנכין לו מזכיותיו, ונראה בעיני שהינו לפי מאמר רבותינו ז"ל (אבות פ"ד מ"ג) שהעושה מצנה אחת קונה לו פרקליט אחד. ע"כ. ואותם המלאכים הנבראים ממעשיו, בין שעושין לו גם ומגנין עליו, נחלש כחם ולא יגיע לו עוד מהם שכר. **והנה** אברהם אבינו ע"ה בשכר ראה כי נעשו לו כמה נסים במלחמות המלכים שהזכיר קדם פסוק זה, שעל זה לא רצה להנות מפל אשר לו כדקמא לן (תענית כד). שאין נהנין ממעשה נסים, והיה מתירא שמא נכו לו מזכיותיו.

לזה בא לו דבר ה' אל תירא אברהם, ונתן טעם אנכי מגו לך, שאין הגנתך על ידי המלאכים שאז תחוש לחלישת כחם, אבל אתה גדלה נפשך בעיני עד שאנכי בעצמי מגן לך, ובוהו שכר הרבה מאד ולא יהיה נגרע ממנו דבר, כי כל הפרקליטים שנבראו ממעשיך שמורים ומנחים.

ותקרא שם ה' הדבר אליה אתה אל ראי כי אמרה הגם הלם ראיתי אחרי ראי. על כן קרא לבאר באר לחי ראי הנה בין קדש ובין ברד (טו יג-יד)

יפת לקח

רבי ישראל דוד יפה זצ"ל

ראית נבואה של הגר בחוץ לארץ

שמעתי בשם הגאון מוה' משלם טוסמניטץ זצ"ל על פי מה שבארו התוספות ריש גטין (ב. ד"ה ואשקלון), דקדש הינו רקם והוא בחוץ לארץ, וגם על פי מה שאמרו חז"ל אין תחלת נבואה שורה על הנביא בחוץ לארץ, וזולת אם כבר היתה עליו בארץ ישראל אז תבוא עליו גם בחוץ לארץ, ולמדו זה מיתקאל בארץ פשדים על גהר כבר, יען היתה עליו הנבואה כבר. **ומעתה** הפסוקים מוכיחים היטב, היא אמרה **הגם** הלבם, כלומר בחוץ לארץ **ראיתי אחרי ראי** כבר בארץ ישראל, על כן קראה וגו', ואמר הפתיב הטעם הנה בין קדש שהוא בחוץ לארץ, לכן תמנה על זאת, וקראה לבאר בשם זה על גם התמוה הזאת שראתה נבואה בחוץ לארץ. **ואמנם** מדוע באמת ראתה בחוץ לארץ, הלא מבאר הוא במקרא באמרה

שהרויח בקפיצת הארץ. וזהו שאמר ויצאו ללכת, כמעט שיצאו ללכת, ויבאו שקפצה להם הארץ, ועל כן ויעבר אברהם בארץ עצמו שלא להנות ממעשה נסים.

ויאמר אברהם אל לוט אל נא תהי מריבה ביני ובינך ובין רעי ובין רעיך כי אנשים אחים אנחנו (יג ח)

בית אהרן

רבי אהרן ריימאן זצ"ל

מריבת רועי אברהם עם רועי לוט

ונראה לי שפך פרושו, שרש"י מפרש שרועי אברהם היו מוכיחין לרועי של לוט על הגזל, והם אומרים נתנה הארץ לאברהם ואין לו יורש, ולוט יורשו ואין זה גזל. וכך אמר לו אברהם אל תהי מריבה בין רעי ובין רעיך, מפרש מאי המריבה, כי אנשים אחים אנחנו ולוט יהיה היורש.

ומלך בלע היא צער (יד ב)

מעשה רוקח

רבי אלעזר רוקח זצ"ל

שמו של מלך בלע לא נזכר בתורה לפי שענותיו מועטין

ויש לדקדק, למה קא חשיב שמות הארבעה מלכים, ושם מלך בלע הוא מעלים שמו. ותו קשה מאי צריך לומר בלע הוא צער, דמזכיר שני שמות לעיר אחת, לכתב או בלע לחוד או צער לחוד.

ויש לישוב דקושיא תדא מתרצת בתרתה, דידוע דאיתא במדרשים (תנחומא ח), וכן הובא ברש"י (יד ב) ובתרגום (יונתן פס), דשמות אלו הארבעה מלכים נקראו על שם רשעתן. ואיתא בגמרא דשבת (י:) לעולם ישב אדם בעיר שישבתה קרובה, דסדום ושלושה ערים הנ"ל היו ישיבתן ג"ב שנה בשעת החורבן, וצער היתה ישיבתה רק ג"א שנה, והיו עונותיה עדין מצערים, ולכך לא נחרבה עמהם, עין שם. לכך נקרא שמה 'צער', וגם המלך שלה לא היה רשע כל כך כמו אלו הארבעה, ולכך אינו מזכיר שמו בתוכם, שהם נקראו בן על שם רשעתן והוא לא היה רשע כל כך.

ובזה מישב, דהפסוק חשב שמות הארבעה מלכים אלו על שם רשעתן, ואחר כך חשב מלך בלע ואינו מזכיר את שמו, אף שלא קשה לך למה אינו מזכיר שמו של מלך זה, מתרץ הוא צער.

אל תירא אברהם אנכי מגו לך שכר הרבה

רבי יעקב יהודה ליב לוי זצ"ל

לא היה בדעת אברהם אבינו לזכות ברכוש סדום בקנין כבוש מלחמה

אמרת לתרץ מה ששמעתי מקשים במדמה לי, הלא כבוש מלחמה הוי קנין כדאמרין בגטין פרק השולח (לח), ואם פן אברהם קנה רכוש סדום בכבוש מלחמה, והאיך היה נותן מתנה למלך סדום וקא עבר על לא תחנם. ואמרת על זה לתרץ, שאברהם לא היה בדעתו כלל לקנות רכוש סדום, ואם פן ממילא לא נתן מתנה כלל.

ובזה נוכל להבין הפסוק שאמר אם מחוט ועד שרוף נעל, ואחר כך אמר ואם אקח מכל אשר לך, שהגוי"ו של ו'אם' אין לו פרוש, עין במזרחי וגור אריה שמפרשים שבשביל הגוי"ו פרש רש"י ז"ל אם אקח מבית גנזך [וכו].

אמנם לפי מה שכתבתי אתי שפיר, שפך פנות הפסוק שאמר אם מחוט ועד שרוף נעל ישאר אצלי, ואם אקח רצה לומר שישאר אצלי דבר מה, הוא הכל מכל אשר לך, שלא פונתי לזכות בהן כלל. ולכך לא אמר בתחלה 'אם אקח מחוט ועד שרוף נעל', כי רצה לומר 'אם מחוט' וכו' לא ישאר אצלו, ואם ישאר אזי יהיה נקרא קיחה, ולזה אמר 'ואם אקח' אזי יהיה נקרא קיחה 'מכל אשר לך', ולזה שיך לומר 'ואם בגוי'ו.

במדבר וברש"י ז"ל. ותמהו על הלשון 'אחר הדברים האלה', וגם למה לא אמר לו ה' תכף לעיל 'אל תירא אברהם'.

ונראה לי דהפנים יפות ז"ל הקשה איך החזיר הרכוש הא איכא אסור דלא תחנם, עין שם. אמנם הדבר נכון לפי דברי החזק יעקב (אורח סי' תמח ס"ק יב), דבדבר האסור לישראל מותר לתן לעבדו ולכפא אסור לא תחנם, ע"ש. והרי אמרו תו"ל (תענית כד): דאסור להנות ממעשה נסים, וכיין שחשב אברהם דהא דהרג המלכים היה על פי נס ואסור לו להנות מהרכוש, לכן נתן בחזרה דליכא אסור דלא תחנם.

ולפי זה מוכן ההמשך ויאמר אברהם וכו' ואם אקח מכל אשר לך, ועל פרק צריך לומר דלכן החזיר דחשב דהיה על ידי נס, על פן ליכא אסור דלא תחנם פנ"ל, וזה שאמר אחר הדברים האלה, הינו אחר הדברים שדבר אברהם למלך סדום שאמר 'ואם אקח' וכו', דנשמע מזה דחשב דהא דהרג המלכים היה על פי נס, אם פן מורא עלה על ראשו שמא קבל שכו"ו, לכן היה דבר ה' אל אברהם במחזה לאמר אל תירא אברהם וכו'.

בית לאבות

בחדושי ר"ן (גיסין לח), דאסור לא תחנם שיך רק אם עושה לטובת הגוי ועבד, אבל כשעושה לטובת עצמו הגם שיש בו טובה לנכרי, מכל מקום מותר.

ואומר פי זה מדיק שאמר אברהם אבינו ע"ה ואל תאמר אני העשיתי את אברהם, למה אמר לו פן, הלא היה יפה שתיקתו בזה, והיה סבור מלך סדום כי משוב לבו מחזיר לו. ולהנ"ל ניחא, כי אסור לתן מתנה לנכרי, ולטובת עצמו מותר, ולכן פרש לו כי טעמו שמחזירו לא שרוצה לתננו במתנה, ואי יסבר פן איכא לא תחנם, רק עושה כן ואל תאמר אני העשיתי את אברהם, וטובתו הוא פנ"ל.

ואתי שפיר דמה שאכלו הנערים בזה לא יוכל מלך סדום לומר 'אני העשיתי' כמובן, לכן ממילא אסור להחזיר לו משום לא תחנם פנ"ל.

בנין דוד

רבי דוד דב בעריש מייזליש זצ"ל

מזון האסור לישראל מותר לתנו לנכרי

אחר הדברים האלה היה דבר ה' אל אברהם במחזה לאמר אל תירא אברהם אנכי מגו לך שכו"ו הרבה מאד (טו א). ואמרו תו"ל שהיה ירא כיין שנעשה לו נס זה שהרג המלכים שמא קבל שכו"ו, [עין

מעשי צדיקים

עקיבא בחל המועד סכות, היה זה חדש וחצי לפני הסתלקותו, הרב שכב במטתו, ומשראה את האישה, קבלו בסבר פנים יפות פדרכו, הלה התחיל להציע ספקו לפניו, והוסיף כי היום הוא היום האחרון בו עליו לתן תשובה להן או ללאו.

רבי עקיבא החזיר ראשו על המשכב, וכעבר רגע אמר, אני אומר לך, אל תתחבר לרשע, שוב החזיר ראשו על הכר בחלישות, והמשיך, "אני מבטיח לך בזכות זקני החתם סופר זיע"א, כי השי"ת יזמין לך פרנסה טובה במקום אחר".

שבע רצון מהתשובה הברורה והברכה הטובה עזב האיש את הבית, והודיע מיד לבעל המלון כי הצעתו לקבלת העסק בטלה ומבטלת, כעבר ימים ספורים זמן לידו השי"ת פרנסה טובה וקלה, כפרכת הדעת סופר. (רבי עקיבא ותורתו)

בשום אפן שיבוא אליו, כי יהיה לו קשה לעלות ברגליו במדרגות, ועל פן הוא הקדים לבוא אליו תחלה. (שם משמעון - עיר הגולה)

הלא כל הארץ לפניך הפך נא מעלי אם השמאל ואימנה ואם הימין ואשמאלה (יג ט)

בגמיו האחרונים של רבי עקיבא סופר מפרשבורג יצ"ל בעל דעת סופר, הכרח אחד מיוצאי פרשבורג שהיה בעל מסעדה חרדית למכר את עסקו מסבות שונות וחפש אחר פרנסה, הצע לו לנהל מסעדה בבית מלון שנשלה ממנו ההכשר, אחר שבגליו עשה מעשים שהיו למגנת לבה של היהדות החרדית.

התנאים היו נוחים מאד, פרנסה בשפע, ובעל המלון שהבין כי בזכותו יש הרבה סכומים שהוא יצליח לקבל הכשר, היה מענין בו, והאיש שהיה מחסר פרנסה, נבוא אנה ואנה ולא ידע לשיית עצות בנפשו. **לאחר** מאמצים עלה בידו לבוא לפני רבי

וילך למסעיו מנגב בית אל עד המקום אשר היה שם אהלה בתחלה בין בית אל ובין העי (יג א) **ברש"י**, כשחזר ממצרים לארץ כנען היה הולך ולן באכסניות שולן בהם בהליכתו למצרים, למדך דרך ארץ שלא ישנה אדם מאכסניה שלו.

כאשר שב הרה"ק האמרי אמת זיע"א מנסיעתו מארץ ישראל, הוא עצר בדרך בעיר וינה ובה בקש להתאכסן דוקא אצל בעל האכסניה שלו מקדם, הגם שהלה עקר דירתו והתגורר קעת בקומה רביעית, וקשה היה לרבי וגם לכל הנוהרים לקבל את פניו לעלות במדרגות הגבוהות, הוא מאן לשנות את האושפיזא שלו.

באותו פרק שהה בוניה הרה"ק רבי אהרן רוקח **מבעלזא** זיע"א, והאמרי אמת הלך לבקר אותו הגם שהיה צעיר ממנו, בעת הבקור שאל הרבי מבעלזא מתי הזמן המכשר שיבוא גם הוא לבקר את האמרי אמת, והאמרי אמת ענה נחרצות שאינו רוצה

עטו מלחמה (יד ב)

והחל במסעו, ראשית הגיע לויאמסבורג שבארצות הברית, למעון הרבי הקדוש רבי יואל מסאטמר, המתין לתורו, ובהגיע זמנו נכנס אל הרבי ושטח את דבריו.

לנגד עיניו נעצמו לפתע עיני הרבי, והוא החל לנמנם, בלית ברירה יצא מן החדר בשקט. נזהר שלא להקיץ את הרבי ביציאתו, אולם כאשר יצא מהחדר והבא אתריו נכנס, געור הרבי משנתו והמשיך בקבלת קהל כאלו לא ארע דבר.

בראותו זאת נסה להכנס בשנית, אך גם הפעם נרדם הרבי למשמע שאלתו ושקע בשנה, הביו החסיד פי הרבי מבקש להמנע מלשוחח עמו בענין זה, אולם לא התיאש ועדו דבק ברעיון העתקת הקבר.

תזר החסיד לארץ הקדש, ופנה לבית הגאון מטשעבינו, רבי דב בעריש וידנפלד, לשמע הצעתו נחרד הגאון, "היעלה על הדעת לטלטל את הגוף הקדוש", זעק בחרדה, "אמר לך רק את הנאמר בתורה, מי האיש הירא ורר הלכב, לך וישב לביתו".

כעת תלה החסיד את תקנתו בכתבת השלישית, מעונו של הבית ישראל, בחיל ורעה נכנס אל הרבי הבית ישראל, עיניו הקדושות והחודרות של הרבי הקשיבו לשאלתו, ומיד באה תשובתו, פדרכו האפניתי, קצר, שנון, ובמלים בודדות, "גש אל רבי משה אדלר, האזן לספורו, ותבין כבר את התשובה".

הגאון החסיד רבי משה אדלר זצ"ל, רבה של שכונ הרבנים בירושלים, היה נצר לשלשלת היוחסין של צדיקי בית לעלוב לדורותיהם, ומלבד זאת היה מצאצאי הרבי ר' אלימלך, חביב היה רבי משה על הבית ישראל שנהג בו כבוד מפלג, ואף הגיע לא פעם לבקר בביתו.

כשהגיע אליו החסיד עם דברי הרבי, נדרף רבי משה ועל פניו עלתה ארשת של יראת הרוממות, הוא תמה על דברי הרבי, "מכיר אני ספורים רבים על הרבי ר' אלימלך, אולם אין בהם משהו שישכיל לסייע לך בענין זה", שוב אמץ רבי משה את זכרונו, אך לא העלה בזכרונו דבר.

רגע לפני שנפרדו השנים, נתר הרב ממקומו, "נזכרתי בספור שארע בעת האחרונה, בימי המלחמה, מי יודע, אולי לזה התכונ הרבי", וכך ספר רבי משה.

בעיר העתיקה בירושלים התגורר חסיד גור ישיש בשם ר' הירש דוד הירשביין, זקן מפלג שעוד זכה לשמש

למחרת כבשו הרוסים את ווארשא, עכשו כשאני רואה כמה יסורים יסבלו ישראל במקמלתו, אני מצטער מאד". (בית ישראל)

ואתה תבוא אל אבתיך בשלום תקבר בטיבה טובה (טו טו)

אחר חרבן יהדות אירופה ומלחמת העולם השנייה, אט אט מתבהרת התמונה האיימה וההבנה הבלתי נתנת לעפול, ערים בהן שקקו חיים יהודיים תוססים עם רבבות תושבים יהודים, התרוקנו מיושביהן.

קהלות מפארות נכחדו, אדמורי"ם קדושים נשרפו באש, בתי עלמין חרבו, ששה מיליוני נשמות הלכו ונתעלו על קדוש בוראם אוהבם, הנצולים המעטים מנסים לשקם את חייהם, יחד עם כל כלל ישראל בכל מקומות מושבותיהם.

אחד הנצולים מגיא המות עלה לארץ וקבע את מושבו בירושלים, עד מהרה התנער מהיגון העמק ותחתיו התלהטה בקרבו הגחלת החסידית כלפני ימי האימים, ביום מן הימים נעשה האיש חרד ודאג עד מאד מהסכנה האורבת לבתי העלמין היהודיים בערי אירופה.

בפרט נגעה דאגתו לבית העלמין בליז'ענסק שם נמצא ציונו של קדש הקדשים רבי אלימלך מליז'ענסק זיע"א, בהעדר עין יהודית, חשש החסיד, מי יודע מה עלולים הגוים המקומיים לעולל למקום הנשגב והמקדש.

איש עשיה ובעל מרץ היה, ועד מהרה גבש תקנית להעלות את ארונו של הרבי ר' אלימלך לארץ הקדש, הוא פנה אל עסקנים ובעלי השפעה, ובקש את עזרתם בהגשמת הרעיון הכביר שהחל לקרם עור וגידים.

הדבר נודע להרה"ק רבי איציק'ל מפשעווארסק זיע"א שהיה מצאצאי הרבי ר' אלימלך, והוא הביע התנגדות נחרצת לענין, נסע אליו החסיד, שטח לפניו את העבדות, ותאר את הסכנות האורבות לציון העומד שומם.

הרהר הרבי רגעים מספר ואמר, "מוכן אני להסיר את התנגדותי, רק בתנאי ששלושה מגדולי הדור יביעו את הסכמתם", שלשת הצדיקים אליהם שלח היו, הרה"ק רבי יואל מסאטמר זיע"א, הגאון רבי דב בעריש ויינפלד מטשעביין זצ"ל, והרה"ק הבית ישראל זיע"א.

החסיד הבוער לא ידע מנוחה, על אתר קם

בעת מלחמת פולין ורוסיה בשנת תקצ"א, נכנס הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זיע"א לאמירת הסליחות הראשונות, עמד בפתח הקלויז וחזר כמה פסיעות לאחוריו, אחר עמד מעט ונכנס בשנית לבית המדרש, הקהל הרב ראה ותמה מדוע הרבי שב לאחוריו ואחר נכנס לבית המדרש, אך מפני הכבוד לא היה מי שיעז לשאל על כך.

באותה שנה ביום הושענא רבא, עמד על משמרת הקדש המשמש ר' חיים דב, ולפתע נתקף בבהלה גדולה, הוא הבחין שהרבי רץ בחדרו הקדוש אנה ואנה שקוע בשרעפי קדש ובדבקות גדולה, והיה נראה שמגיע עד כלות הנפש, מיד מהר אל הרבי והפסיקו מדבקותו, והושיבו על פסא למען תשוב אליו רוחו.

אחר שנח מעט שאל הרבי את המשמש ר' חיים דב, האם היה לפלא מה שראו בעת שנכנסתי אל הסליחות הראשונות, והוא השיב מיד, "בודאי, היה לנו לפלא גדול מה שראינו", אמר לו הרבי, "אספר לך עתה גופא דעובדא".

הגיע אלי אחי הרה"ק רבי אברהם מפראהביטש זיע"א מהעולם העליון, ואמר שהוא שליח מאבי הרה"ק רבי שלום שכנא מפראהביטש זיע"א בדבר אשר הסכימו למעלה שממלכת פולין תנצח במלחמה, ועל כן שלח אותי אליך שגם אתה תסכים לכך.

השבת לו, "אם אבי רוצה לדבר עמי הוא יכול לעשות זאת בעצמו, ואינו צריך לעשות אותך לשליח", אחי הלך, ואחר חזר בשנית שאבי מבקש פי מאחר והוא בהיכל גבוה מאד ורחוק מזה העולם, קשה לו לרדת אלי ולדבר עמי, והוא מבקש מאד שלא תתעקש ותסכים גם אתה לזה.

שאלתי אותו, "אם במרום הכל מסכימים לזה, מה צריך להסכמתי", ואמר לי, "יען שאתה עוד בזה העולם, על כן אין יכלת לעשות בלתי הסכמתך", השבתי שאם באמת צריכים להסכמתי, איני מסכים לכך.

היו לי הכנות לקראת אמירת הסליחות, כדי שבסליחות הראשונות אפעל שרוסייה תנצח, אכן כאשר רציתי להכנס לבית התפלה ראיתי שאבי זיע"א הולך ובא, ולא ארח ארעא שאלך אני קדם אבי על כן חזרתי מעט לאחורי, כדי שהוא ילך לפני. אז אמר לי אבי, "דע בני שמקרח להיות שמלך רוסיה ינצח, ואל תתעקש בדבר", לא נותרה לי ברירה והכרחתי להסכים, וכבר

מהדדרת ממשי וחגורה גדולה עם שטר״מל מפאר עד שכמעט ולא הפירוהו, ובקש מהרבי שיקים את הבטחתו ויגיע לביתו.

הרבי והחסידים הלכו לבית הסבל, השלחן היה ערוך ומלא בכל טוב, אף הסבל התנצל שהוא לא הכין פלום במיוחד כי ברוך ה' בכל שבת קדש כך מסדר בביתו, רק דג מבשל קנה לכבוד הרבי בשלושה רובלים, והעמיד אותו על השלחן.

הרבי קדש בביתו, וקדם שיצא בקוש הסבל שיכנסו לחדר השני, שם עומדים הספרים שלו, בחדר היו הרבה ספרי ראשונים ואחרונים, והתפעלו מכך שסבל פשוט מחזיק בביתו כזה אוצר, כמתנת פרדה הוא הביא לאבי את התשובות הר"ו, שהיה ספר יקר וחשוב. (זכותא דאברהם)

ובן שמנת ימים ימול לכם כל זכר לדתיכם יליד בית ומקנת כסף (יז יב)

מהמשפחות הותיקות בעיר צעהלים היתה משפחת אונגר, אבי המשפחה רבי גרשון, שמש בקדש כמוהל בכל גלילות צעהלים עד פטירתו ביום ה' בניסן שנת תקפ"ט, ועליו מספר מעשה נורא.

מוהל אמן וממחה היה ר' גרשון, ושמש כמוהל של כל תושבי צעהלים והגלילות, לפני הסתלקותו לשמי מרום, בקוש מגבאי החברא קדישא שיטמינו עמו בקברו את החגורה שבה היה רגיל לקנח את הדם מספין המילה, אך לאחר פטירתו נשתכחה בקשתו מהגבאים ולא זכרו לקים את דברי המת.

בלילה אחרי ההלויה התגלה הנפטר בחלום לשנים מגבאי החברא קדישא ובקש, "דעו שהחגורה נחוצה לי מאד בבית דין של מעלה, על כן שאלתי ובקשתי שתפנו לאב"ד צעהלים, ותבקשו הימנו התר לפתח את קברי בשביל להכניס בו את החגורה, שתהא טמונה עמי כבקשתי.

פנו שני הגבאים אל אב"ד צעהלים **רבי משה סג"ל גלגא** זצ"ל, וספרו לו את בקשת הנפטר לפני פטירתו ואת דבר החלום אשר חלמו, והוא התיר להם לפתח את הקבר אחר פלות ימי השבעה.

לאחר בקשת מחילה פתחו את הקבר ושלשלו לתוכו את החגורה פרוצו הצדיק, אחר סתמו את הגולל והלכו. בלילה לאחר המעשה התגלה שנית לשני הגבאים, ובשרם בפנים קורנות שב"ה באו הדברים על מקומם בשלום, ויזכה למנוחת עין במדורו הראוי לו. (רשומים בשמך)

ותאמר שרי אל אברהם הנה נא עצרני ה' מלדת בא נא אל שפחתי אולי אבנה ממנה וישמע אברהם לקול שרי (טז ב)

כתב הרמב"ן, לא אמר הכתוב 'ויעש כן', אכל אמר פי שמע לקול שרי, ירמז כי אף על פי שאברהם מתאנה מאד לבנים, לא עשה כן בלא רשות שרי, וגם עתה לא נתפנו שייבנה הוא מהגר ויהיה זרעו ממנה, אכל כל פונתו לעשות רצון שרה שתבנה ממנה, שיהיה לה נחת רוח בבני שפחתי, או זכות שתזכה היא לבנים בעבור פן כדברי רבותינו.

ספר רבה של בני ברק **רבי אריה מרדכי רבינוביץ** זצ"ל, בעת שהייתי רב בעיר קאסוב, נסעתי לשבת קדש פר' לך לך אל אבי הגה"צ **רבי יעקב אהרן אב"ד אוסטרנאוי** זצ"ל, השתעשעתי עמו בדברי תורה, והזכרתי את דברי הרמב"ן על הפסוק 'וישמע אברהם לקול שרי', שהגם שהיה אברהם מתאנה לבנים, לא עשה בלי רשות שרי.

בארתי בכונת רבנו הרמב"ן, דאברהם אבינו קים כל התורה ואף גזרת חכמים (יומא נח:), ומחשש אסור חרם דרבנו גרשום לא לקח עוד אשה בלי רשות שרי, רק אחר שנתנה לו רשות, ליכא אסור חרם דרבנו גרשום, כמבאר בשו"ת הר"ן סי' מ"ח שכתב דמדעת האשה יש לו התר. דברי מצאו חן בעיניו, הוא הוציא ספר תשובות הר"ן ונתן לי במתנה, ואמר שספר זה הוא קבל מסבל בוורשא.

היה זה אחר שקבל מברק מאביו הרב הצדיק **רבי אריה מרדכי רבינוביץ** זצ"ל מירושלים, שהוא מתכונן להגיע לוורשא בערב שבת קדש, אבי נסע לוורשא להקביל פניו, והמתין בתחנת הרקבת עם החסידים זמן רב, עד שהגיעה הרקבת כחצי שעה קדם הדלקת גרות שבת קדש.

מחמת השעה המאחרת לא היה להם פנאי להמתין עד שיורידו את המטען, ולאביו היה עגמת נפש מהדבר, לפתע נגש אליהם סבל עם חבלים על כתפו, ואמר שאם הרבי יבטיח להגיע לביתו לקדושה רבא, הוא יתאמץ וישתדל שחפציו יגיעו לביתו עד כניסת שבת, והרבי יוכל לנסע מיד לאכסניתו.

הרבי הבטיח ונסע לאכסניה בה עשה את השבת בלוי חסידיו, ביום שבת קדש אחר התפלה, נכנס לבית יהודי לבוש קפוטה

כמלמד דרדקי של הרה"ק **האמרי אמת** זיע"א בילדותו, הגם שהתקרב לשנת המאה לחייו, היה עדין חד פתער ומלא בשמחת חיים, כדי לסייעו ולסעדו, התגורר עמו נכדו החורג, בחור בשם מאיר פיינשטיין.

בעצומה של מלחמת העולם השנייה, נכנס הנכד מאיר פיינשטיין לכולל בו שהה ר' הירש דוד וכפיו ידיעה מרעישה, העתון דוח כי הגרמנים פלשו לליז'ענסק הפולנית, ורבים מיהודי המקום התקבצו ליד קברו של רבי אלימלך, לבקש רחמים.

הנאצים ימ"ש שהבחינו בנהירה, סברו שהיהודים מבקשים להטמין חפצים יקרי ערך בבית העלמין, ומיד פלשו לאהל הקדוש, ופקדו על היהודים לחפר בקבר כדי לבדק מה הטמן בו. הסברים ותחנונים לא הועילו, ובאין בררה עשו היהודים כפי שנצטוו בררת ובפחד אים.

אז נתגלה מחזה שהפיל אימה על הכל, גופו הקדוש של הרבי ר' אלימלך נתגלה בשלמותו, הגם שהסתלק יותר ממאה וחמשים שנה קדם לכו, גם הנאצים הרשעים נבהלו מן המחזה, ומהרו לכסות את הקבר ולהסתלק מן המקום.

ספור זה עורר התרגשות עצומה בקרב כל כלל ישראל ובכללם התלמידים החכמים שבאותו כולל. אחד הזכיר שמובא בספרים שצדיקים אחרי פטירתם נשאים לארץ ישראל, כשהוא מוסיף ותוהה כיצד זה נתגלה פי גופו הקדוש של רבי אלימלך שוכן עדין באדמת פולין.

אחר הצהרים כששב ר' הירש דוד הישיש לכולל, היתה נהרה שפוכה על פניו, הוא החל לשיר ולרקד לפליאת חבריו, וספר, "בביתי נטלתי באקראי ספר, היה זה אביר הרועים, תולדות חיו של הרה"ק **רבי אברהם מסונוטשטוב** זיע"א **האבני גזר**.

הספר נפתח לי בדיוק במקום בו ספר כי פעם ישב האבני גזר עם תלמידיו בסעודת ל"ג בעומר, ואמר כי הגם שיש צדיקים שגופם מעתק לאחר פטירתם לארץ ישראל, גופו הקדוש של רבי אלימלך מליז'ענסק נותר בחוץ לארץ, מפני טעם שמור וכמוס הדיוע ליחידים בלבד."

הרב אדלר סים את ספורו באזני האיש, והשנים הבינו היטב למה התכונן הבית ישראל בדבריו, עתה היתה בפני החסיד תשובה נחרצת לשלילה, ובכך נגנז רעיון העתקת הציון לארץ הקדש עד ביאת גואל צדק. (את אשר חויתתי)

פרשת לך לך

אל הארץ אשר אראך

ליל הושענא רבה אצל הבחור הצעיר, שמאי גינזבורג, כמעט ולא היה שונה מכל לילות השנה. אם אצל אנשים מהשורה, עמלי כפיים ויגעי מלאכה, נועד הלילה לשינה ולחילוץ עצמות מהעבודה המפרכת של שעות היום, ורק ליל הושענא רבה הוא היוצא דופן בכך שנוהגים להיות ערים בו ולעסוק בתורה, הרי שאצל שמאי גינזבורג, הבחור הכשרוני והשקדן, רוב ככל שעות הלילות היו קודש ללימוד התורה.

שעות הלילה קסמו לו לעילוי הצעיר. בית המדרש היה ריק מאנשים, ורק הוא ישב מול הגמרא הגדולה, ושקד על תלמודו בחשק רב. מופלג היה בכשרונות רבים, אם בכוח החידוש והסברא ואם בכוח הזכרון והידענות המופלאה, אך יותר מהכל מצוין היה בהתמדתו. כתלי בית המדרש בעיר לוקוב יכולים היו להעיד על מאות ואלפי שעות של למידה בריכוז ובקניית חלקים נכבדים של מקצועות התורה.

שעת חצות של ליל הושענא רבה הגיעה ושמאי הצעיר הרגיש בליבו תחושה שמעולם לא חווה. הייתה זו כמין אש לוחטת שבערה בתוך גופו, וטלטלה את כולו. נשימתו כמעט שנעתקה, ותחושת מחנק פנימית צרבה את מעלה גרונו. לא היה זה רעש חיצוני אותו שמע מהיכן שהוא, גם לא הייתה כל סיבה כזו או אחרת להתרגשות מיוחדת. אולם הוא הרגיש כמין גלים של תשוקה וחרדה עולים ויורדים בו, עוצמות של געגוע רוחני לדבר שלא ידע את טיבו.

הסערה הפנימית לא נתנה לו מנוחה. הלילה שאמור היה לתת לו מנוחה ושלווה, נדמה היה לו כסוער מתמיד. הקירות כאילו סגרו עליו, והוא החליט לצאת אל האוויר הפתוח. דומה היה לו שמשב רוח קריר יוכל להרגיעו ולהשפיע עליו למוטב. שמאי קם ממקומו, סגר את הגמרא ויצא מבית המדרש.

אך יצא יצא שמאי מבית המדרש, והוא מיד הבין כי מאת השם הייתה זאת. חזיון מצמרר ונורא הוד נגלה לעיניו המשתאות. הוא הביט אל עבר השמים ונחרד לראות כי השמים וכל צבאם נראים היו כאילו הם נשטפים בגלים אימתניים של דם ואש ותמרות עשן. השמים האדומים והאופק השחור נראים היו לו כרצפת בית מטבחים.

שמאי, הבחור הצעיר, עמד מתחלחל. ההבנה הייתה בו כפטיש כבד של נפחים: דם בני ישראל הוא הנראה לי, וקול דמי אחינו הצועקים הוא הנשמע בתוך לבי ונפשי. רבי שמאי לא התיק

את עינו מהחזיון הנורא ולא ידע את נפשו מפחד ומאימה. מזועזע הביט אל המראות שכמותם מעולם לא ראה, ודמעות החלו זולגות מעיניו.

המשמעות של החזיון הייתה ברורה לו: השנאה האיומה שאותה מפגינים הפולנים ליהודים, כאותה הלכה בידוע שעשו שונא ליעקב, רק תגבר ותתחזק עוד יותר. כל התגרות המקומיות יפכו למשהו גדול ורחב יותר. לא יהיו אלו חילופי מהלומות גרידא, מכות יבשות ופגיעות ברכוש, אלא הם יפכו לפוגרומים קשים ומרחצי דמים.

היה ברור לו לשמאי כי מהשמיים מרמזים לו בלילה גדול ונשגב זה שאין עתיד ליהדות פולין. היה גם ברור לו מה עליו לעשות: עליו לעזוב את פולין תיכף ומיד. עליו לקום ולברוח מארץ גזירה.

ניבא שמאי ולא ידע מה ניבא. היו אלו השנים שלאחר מלחמת העולם הראשונה ואיש לא העלה בדעתו את הטרגדיה הנוראה שבנוראות שעתידה לבוא על אדמת אירופה שתהפוך לגיא הריגה ותיספג בדם מיליונים של אחינו בני ישראל. איש גם לא חשב שדווקא ארץ ישראל היא זו שתהיה מקום ההצלה ובהר ציון תהיה פליטה והיה קודש.

אדרבה, דווקא בפולין התנהלו חיים יהודיים וחסדיים תוססים ביותר. חצרות האדמו"רים והיכלי בתי המדרש היו מלאים בבחורים ובאברכים דורשים ומבקשים. הסיפורים על מסירות נפש הגיעו דווקא מאלו שהיו בארץ ישראל, שם נאלצו להתמודד עם נסיונות קשים של רעב עוני ומחלות, כך גם נסיונות רוחניים מול פורקי עול שלא חדלו מלהסית ולהדחית.

מני אותו חזיון נורא שראה שמאי הוא ידע שעליו הטילה ההשגחה העליונה את האחריות לעשות מעשה ולעזוב את ארצו, אלא שהוא לא ידע להחליט להיכן עליו לנסוע, והאם מותר לו להשאיר את הוריו, אחיו, וכל בני משפחתו, על האדמה הפולנית המקוללת.

באותה תקופה הגיע לביתו של רבי ישראל חיים גינזבורג, אביו של רבי שמאי, אורח לא מוכר: איש לבוש בהידור, בידו תיק שרד, והציג את עצמו כקונסול האמריקאי בפולין. הקונסול סיפר כי איש עסקים בשם "יעקב סורדוט" פנה אל הממשל בבקשה לאשר לבני משפחת גינזבורג להגר לאמריקה. הקונסול סיפר שהשלטונות אישרו את הבקשה, ואותו איש עסקים גם שלח סכום כסף עבור כרטיסי הנסיעה וכל ההוצאות הנלוות.

היה זה סב המשפחה שהתגורר באמריקה והשמועות על מצב היהודים בפולין הגיע לאזניו והוא החליט להפתיע את בני משפחתו בהצעה מיוחדת זו שתוציא אותם מפולין. רבי ישראל חיים הופתע מאוד מביקורו של הקונסול, כרעם ביום בהיר, ואמר לקונסול כי הוא אינו מסוגל להשיב תשובה על אתר. מבקש הוא ארכה של יום, ומחר, בדיוק בשעה זו, הוא יגיע למשרדו של הקונסול ויאמר לו את החלטתו.

הסיבה שרבי ישראל חיים לא השיב מיד בחיוב לדברי הקונסול הייתה ידיעתו הכמעט ברורה על השממה הרוחנית והחסידית שיש באמריקה. אמריקה של אותם הימים הייתה מקום סכנה ברור ומוחלט לכל מי שרצה לגדל את ילדיו בדרך התורה והחסידות. הוא לא רצה להשיב מיד בשלילה, שכן הוא ידע היטב שהמצב של יהודי פולין אינו מזהיר, אך האם כדאי וראוי ללכת מהפח אל הפחת!?

אחרי לבטים רבים התגבשה בליבו של רבי ישראל חיים החלטת הברזל: לא ניסע לאמריקה ולא נסכן את יהדותנו! טוב לנו תורת ה' מאלפי זהב וכסף שיש ב'די גולדענע מדינה' (=מדינת הזהב, כפי שנקראה אמריקה באותם הימים)! זו הייתה גבורה רוחנית עצומה כשמשפחת גינזבורג עמדה בנסיון והסכימה לוותר על אזרחות מובטחת, על כרטיסי נסיעה, ועל עתיד גשמי של פרנסה בהרחבה.

שמאי ידע היטב שאמריקה היא אכן לא מקום ראוי עבורו ועבור בני משפחתו, אך הוא לא הצליח לחשוב על כל שיקול או טיעון באמצעותו יוכל להביא את בני משפחתו יחד עמו לארץ ישראל. בעוד שבלוקוב, עיר מגורם בפולין, היו מסודרים בבית מגורים מרווח ובפרנסה טובה, ומהיכי תיתי שיעזבו הכל ויבואו יחד עימו לארץ ישראל.

בתחבולות תעשה לך מלחמה! שמאי הבין כי כל התנהלות רגילה לא תקרב אותו אל היעד הנכסף והרצוי מבחינתו. עליו 'לשבור את הכלים', לקום ולעשות מעשה בפועל שיעזעזע את כל בני משפחתו ויביאם לעלות לארץ ישראל. או אז הגה רבי שמאי בגאונותו את רעיון ה'התגייסות' לצבא הפולני.

בצדק אתם מרימים גבה לשמע הרעיון המשונה והקיצוני: וכי שמאי גינזבורג, הצעיר החסידי הנלהב, יתגייס מיוזמתו ומרצונו לצבא הפולני?! וכי נער קדוש זה שאין לו בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה, תורה ותפילה, יביא על עצמו צרה שכזאת בידיים?! אלא ששמאי גינזבורג מעולם לא תכנן

על הפסוק (בראשית יב א-ב): **'וַיֹּאמֶר ה' אֶל אַבְרָם לֵךְ לְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבְּיַת אֲבִיךָ אֶל הָאֶרֶץ אֲשֶׁר אֶרְאֶךָ. וְאָעֲשֶׂךָ לְגֹי גָדוֹל וְאֲבָרְכְךָ וְאֲגִדְלֶה שְׁמֶךָ וְהָיָה בְרַכְּהָ, הַקְּשָׁה רַבִּינוּ הַרְמַב"ן עַל כֵּךְ שֶׁהַפְּסוּק אֵינוֹ נוֹתֵן כָּל טַעַם וְהַסְבֵּר לְסִיבָה שֶׁבִשְׁלָה זָכָה אֲבָרָה לְצִוּוֵי זֶה: "וְהִנֵּה זֹאת הַפְּרִשָׁה לֹא בִיֵּאָרָה כָּל הָעֵינַיִן, כִּי מֵה טַעַם שִׁיאֲמַר לוֹ הַקַּב"ל עֲזוּב אֶרֶץ וְאִיִּטְבָּה עִמָּךְ טוֹבָה שְׁלֵא הִיתָה כְּמוֹהוּ בְעוֹלָם, מִבְּלֵי שִׁיקְדִים שֶׁהִיא אֲבָרָה עוֹבֵד אֱלֹהִים אוֹ צְדִיק תַּמִּים, אוֹ שִׁיאֲמַר טַעַם לְעִזִּיבַת הָאֶרֶץ, שִׁיְהִיָּה בְהִלְכֹתוֹ אֶל אֶרֶץ אַחֶרֶת קֶרֶבַת אֱלֹהִים. וּמִנְהַג הַכְּתוּב לֵאמֹר הַתְּהַלֵּךְ לִפְנֵי וְתִשְׁמַע בְּקוֹלֵי וְאִיִּטְבָּה עִמָּךְ כַּאֲשֶׁר בְּדוֹד וּבְשִׁלְמָה, וְכַעֲנִין הַתּוֹרָה כּוֹלָה 'אִם בְּחֻקוֹתַי תֵּלְכוּ' (ויקרא כו ג), 'אִם שְׁמוֹעַ תִּשְׁמַע בְּקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ' (דברים כח א). וּבִיִּצְחָק אֲמַר 'בְּעֵבֹר אֲבָרָה עֲבַדְתִּי (בראשית כו כד). אֲבָל לְהַבְטִיחוֹ בְּעֵבֹר יְצִיאַת הָאֶרֶץ אֵין בּוֹ טַעַם.**

וְכַתֵּב הַרְה"ק הַשֵּׁם מִשְׁמוּאֵל (פ' שְׁמוֹת תרע"ז) לִישֵׁב קוֹשִׁיא זֶה, שֶׁאֵכֵן בְּרֻכּוֹת אֱלוֹ לֹא הִגִּיעוּ אֵלָיו בְּשֵׁל מַעֲשֵׂי הַטּוֹבִים, אֲלֵא בְּשִׁבִיל עֵצָם הַיּוֹתוֹ סוֹר מֵהֵרַע וּבוֹרַח מֵהַטּוֹמָא, בְּכֵךְ שֶׁעֲזַב אֶת בֵּית אָבִיו וּמוֹלַדְתּוֹ הַקְּלוּקַלַּת: "עַל פִּי מֵה שֶׁהִגְדַּנו לְעִיל, שֶׁנִּקַּל לְזַכּוֹת עַל יַד 'סוֹר מֵרַע' מֵאֲשֶׁר עַל יַד 'עֵשָׂה טוֹב', שֶׁעֵשָׂה טוֹב' צֵרִיךְ לִהְיוֹת בְּתַכְלִית הַשְּׁלִימוֹת, וְאִם תִּתְעַרֵּב בּוֹ מַעַט כּוֹוֵנָה בְּלַתִּי נִרְצִית, אֵין בּוֹ כָּל כֵּךְ שֶׁבַח. אֲבָל 'סוֹר מֵרַע' נִקַּל יוֹתֵר שְׁלֵא תִתְעַרֵּב בּוֹ כּוֹוֵנָה בְּלַתִּי נִרְצִית. וּמִכָּל מְקוֹם לְעוֹמַת הַבְּרִיחָה מִן הָרַע זֹכִיךְ לְעוֹמַתוֹ בְּטוֹב.

וְעַל כֵּן, אֲבָרָה נָמִי, אֵף שֶׁכָּל מַעֲשִׂים טוֹבִים שְׁלוֹ בּוֹדָאֵי הִיוּ בְּתַכְלִית הַנִּקְיוֹן, מִכָּל מְקוֹם לְזַכּוֹת לְשֶׁבַע בְּרֻכּוֹת וְהַבְּטָחוֹת כֹּאֲלוֹ עֲדִיין לֹא הִסְפִּיקוּ כֵּאֲמָרֵם ז"ל (עֲרִיךְ יז). אֲלֵמֵלֵא בֵּא הַקַּב"ל עִם אֲבָרָה וְיִצְחָק וְיַעֲקֹב בְּדִין אֵין יוֹכִילִין לְעַמּוֹד מִפְּנֵי תוֹכַחָה. עַל כֵּן הִיתָה עֵצַת ה' שִׁיזְכָּה עַל יַד הַבְּרִיחָה מִן הַיִּפּוֹךְ. וְזֶהוּ מֵאֲמַר 'לֵךְ לְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבְּיַת אֲבִיךָ, הִינֵנּוּ, לְהִתְפַּרֵּד וּלְבַרוּחַ מֵהֵם וּמֵהַמוֹנָם, שֶׁכָּל אֲנָשִׁי אֶרְצוּ הִיוּ בְּתַכְלִית הַקְּלִקוּל אוֹכְלִין וְשׁוֹתִין וּפּוֹחֲזִין מִכְּשָׁפִים וּמַעֲוֹנָנִים, וּמִמּוֹלַדְתּוֹ שֶׁהִיתָה בְּתַכְלִית הַקְּלִקוּל וְכֹי' וּמִבְּיַת אָבִיו שְׁמֵלֵא מִטְּנוּפַת עֲבוּדָה זָרָה, וְתִרַח מוֹכֵר צְלָמִים הִיא.

וְהִנֵּה לֹא נֵאֲמַר לוֹ אֵנָה יֵלֵךְ אֲלֵא הוֹלֵךְ כְּתוּעָה, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (בראשית כ) 'וְהָיָה כַּאֲשֶׁר הִתְעוּ אוֹתִי אֱלֹהִים מִבְּיַת אָבִי, מוֹרָה שֶׁהַכּוֹוֵנָה שֶׁל הַיְצִיאָה וְהַבְּרִיחָה מִמְּקוֹם שֶׁהֵלֵךְ וְלֹא לְמְקוֹם שִׁילֵךְ, אִם כֵּן נִחְשַׁבְתָּ כָּל הַלִּיכָתוֹ בְּרִיחָה מֵהַטּוֹמָא, עַל כֵּן זָכָה לְעוֹמַתָּה לְהַבְּטָחוֹת וּבְרֻכּוֹת כֹּאֲלוֹ.

וְהוּא הַחֲלִיט לְדְרוֹשׁ אֶת הַשֵּׁם, לְעֵלוֹת אֶל תֵּל הַתְּלַפּוּת שֶׁל הַדּוֹר, רֹאשׁ גּוֹלַת אִרְיָאֵל הַרְה"ק הָאֲמַרִי אֲמַת מַגוֹר זִיע"א, וְלִשְׁאֹל אֶת עֵצָתוֹ. הַיָּמִים הִיוּ יָמֵי רְצוֹן וְשִׁמְחָה אֲצֵל הַרְבֵּי הָאֲמַרִי אֲמַת, שֶׁכֵּן הִיָּה זֶה פֶּרֶק זְמַן קֶצֶר לְאַחַר הַכִּנְסַת הַרְה"ק הַפְּנִי מִנְחָם זִיע"א, בֵּן זְקוּנָיו שֶׁל הָאֲמַרִי אֲמַת, בְּבֵרִיתוֹ שֶׁל אֲבָרָה אֲבִינוֹ. הָאֲבָא הַחֲלִיט כִּי הוּא יִפְנֶה לְרַבִּי מַגוֹר, יִצְעֵק בְּפָנָיו אֶת כָּל הַצַּדִּיקִים, יֹאמַר לוֹ שְׁלִיבוּ נוֹטָה וּמִבְּקֵשׁ לְהִישָׁאֵר בְּפוֹלִין, וְיִבְקֵשׁ אֶת עֵצָתוֹ וּבְרַכְתּוֹ.

הַזְמַן שֶׁרָגִיל הִיָּה לְהִינַתֵן לְנִכְנָסִים בְּקוֹדֶשׁ פְּנִימָה אֲצֵל הָאֲמַרִי אֲמַת הִיָּה קֶצֶר מְאֹד. רַגַע כְּמִימְרָא וְהָאֲדָם כָּבֵר מִצָּא אֶת עֵצָמוֹ בְּחוּץ. הַרְבֵּי הִיָּה חוֹרֵץ גּוֹרְלוֹת בְּשִׁנּוּת מוֹעֲטוֹת. חֲשַׁב רַבִּי יִשְׂרָאֵל חִיִּים לְעַצְמוֹ שֶׁהַטּוֹב בְּיוֹתֵר עֵבֹרוֹ יִהְיֶה לְכַתּוּב 'קוּוִיטל' אֶרֶץ וּמְפּוֹרְט אוֹתוֹ יִגִּישׁ לְרַבִּי, וְכַשֶּׁהֲרַבִּי יִקְרָא אֶת כָּל הַצַּדִּיקִים - בּוֹדָאֵי יִסְבוֹר כְּמוֹהוּ שֶׁהַטּוֹב הוּא לְהִישָׁאֵר בְּפוֹלִין.

בְּמִשְׁךְ כְּמָה שְׁעוֹת שֶׁקֵּד רַבִּי יִשְׂרָאֵל חִיִּים עַל כְּתִיבַת קוּוִיטל עַל גְּלִיוֹן נֵיר לְבָן גְּדוֹל. רַבִּי יִשְׂרָאֵל חִיִּים הֵעֵלָה עַל הַכְּתָב אֶת כָּל עֵינֵינוּ, אֶת הַהֲצָעָה שֶׁקִּיבֵל מֵהַסָּבָא ר' יַעֲקֹב סוֹרְדוּט מֵאֵרָה"ב לְבוֹא לְאֵרָה"ב וְאֵת הַדְּחִיָּה, אֶת קִשְׁיֵי הַפְּרִנְסָה וְהַחִיִּים בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אֶת סִיפּוֹר צוֹ הַגִּיּוֹס שֶׁקִּיבֵל בְּנֵי יִקְרוֹ שְׁמָאֵי, וְעוֹד כְּהֵנָּה וְכַהֲנָה פְּרִטִים שְׁנֵרָאִים הִיוּ לוֹ כְּחֻשׁוֹבִים וְקִרְיִיטִים בְּיוֹתֵר לְקַבֵּל הַחֲלָטָה. רַבִּי יִשְׂרָאֵל חִיִּים לֹא הִסְתִּיר אֶת רְצוֹנוֹ שֶׁהֲרַבִּי אֲכַן יִתְרַשֵּׁם מֵהַלּוּגִיקָה שֶׁבְּשִׁלֵּל טַעֲנוֹתָיו וְיוֹרָה לוֹ וְלִכְלֵל מִשְׁפַּחְתּוֹ לְהִישָׁאֵר בְּפוֹלִין.

אֵךְ נִפְתַּחָה דַּלְתּוֹ שֶׁל הַרְבֵּי הָאֲמַרִי אֲמַת, כְּשֶׁהָאֲדָם שֶׁהִיָּה לִפְנֵיו בְּחֹדֵר יִצָּא וּפְנִיּוֹ מֵאִירוֹת בְּשִׁמְחָה שֶׁל הַתְּרַת הַסְּפִיקוֹת, נִכְנַס רַבִּי יִשְׂרָאֵל חִיִּים אֶל הַחֹדֵר וּבְחֹרַדַּת קוֹדֶשׁ הוֹשִׁיט אֶת הַקּוּוִיטל הַגְּדוֹל לְרַבִּי.

לְהַפְתַּעְתּוֹ הַמְּרוּבָה, הַרְבֵּי אֵף לֹא נִתּוֹן מִבֵּט חֲפוּז בְּקוּוִיטל. הַרְבֵּי הִנִּיחַ אֶת הַקּוּוִיטל עַל הַשּׁוֹלְחָן בְּלִי לְהַסְתַּכֵּל בּוֹ, הוֹשִׁיט לוֹ אֶת יָדוֹ הַקְּדוּשָׁה וְאֲמַר בְּמֵאוֹר פְּנִים: "פֹּאֵר גַּעְזוֹנְטֵרֵר הֵיִיט" (=סַע לְחִיִּים וְלִשְׁלוֹם). וְלֹא הוֹסִיף לְדַבֵּר כְּלוֹם. תוֹךְ שְׁנֵיּוֹת קֶצֶרוֹת הִיָּה רַבִּי יִשְׂרָאֵל חִיִּים מִחוּץ לְחֹדֵר, אֵךְ הוּא יָדַע הֵיטֵב שְׁמִילִים קְדוּשׁוֹת אֱלוֹ חֲתָמוֹ אֶת מִסְכַּת חִיִּים בְּגוֹלָה: הֵם עוֹלִים לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

שְׁמָאֵי הַצַּעֲרִי, שְׁחִייוֹ הַרוּחָנִים וְהַגְּשָׁמִים נִיִּצְלוּ בְּאוֹתָהּ תְּשׁוּבָה מֵהִירָה, עֵלָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְנִתְעַלָּה לְהִיּוֹת גְּאוֹן מוֹפְלָא וְחִסִּיד נַעֲלָה. עִם עֵלוֹת הַרְבֵּי הָאֲמַרִי אֲמַת לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, הַתְּמַנָּה לְהִיּוֹת מִשְׁמֵשׁ בְּקוֹדֶשׁ, וְכָל מַעֲשֵׂה תִקְפוֹ וּגְבוּרָתוֹ הֵלֵא הֵם כְּתוּבִים עַל סֵפֶר 'הַגְּאוֹן הַחִסִּיד' שֶׁמִּמֶּנּוּ לְקַחְנוּ אֶת סִיפּוֹר זֶה.

'לְשֵׁרֵת' בְּצַבָּא הַפּוֹלְנִי. כָּל שְׁבִיקֵשׁ הִיָּה 'לְהַתְּגַיִס' לְצַבָּא, וְלֹא לְשֵׁרֵת בּוֹ כָּלֵל וְעִיקֵר...

בְּחִרְיָפוֹת שֶׁכָּלוּ הַבֵּין שְׁמָאֵי שֶׁאֵם הוּא יִקְבֵּל צוֹ זִימוֹן לְצַבָּא הַפּוֹלְנִי, בּוֹדָאֵי יִזְדַּעְזְעוּ מִכֵּךְ הוֹרִיּוֹ עַד שֶׁהֵם יִסְכִּימוּ לְקוֹם וּלְבַרוּחַ מְפוֹלִין. הֵם מְסוּרִים אֵלָיו, וּמַעֲרִיכִים אֶת תּוֹרָתוֹ, בְּמִדָּה כְּזֹאת שֶׁכְּבָדִי הִצִּילוֹ מִגְּזִירַת הַגִּיּוֹס, הֵם יִסְכִּימוּ אֲפִילוֹ לְנִטּוֹשׁ אֶת כָּל רְכוּשָׁם וְלְעֵלוֹת לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. הֵם יִסְכִּימוּ לְהַכֵּל, וּבְלִבָּד שֶׁבִּנְגָם לֹא יִהְיוּ חֵייל מֵהַשּׁוֹרָה בְּצַבָּא שֶׁל הַגּוֹיִים.

כֵּךְ הַבֵּין שְׁמָאֵי שְׁלֵא זֶה בְּלִבָּד שֶׁהוּא יִצִּיל אֶת עֵצָמוֹ, אֲלֵא כֵּךְ גַּם יַעֲלֶה בִּידוֹ לְהַצִּיל אֶת הוֹרִיּוֹ וְאֶת כָּל מִשְׁפַּחְתּוֹ. וְהוּא צַדִּיק בְּהַעֲרַכְתּוֹ זֶה שֶׁהַתְּגַלְתָּה כְּמִדּוּיקַת הַלְּפִילָא.

בְּבוֹקְרוֹ שֶׁל יוֹם בְּהִיר הַתִּיִּצֵּב שְׁמָאֵי יִגְזַבּוֹרְג, הַבְּחוֹר הַחִסִּידִי הַצַּעֲרִי, בְּלִשְׁכַּת הַגִּיּוֹס הַפּוֹלְנִית וּבִיקֵשׁ לְהַתְּגַיִס. פְּקִיד הַלִּשְׁכָּה הַבִּיט בּוֹ בְּתַמְהוֹן. שְׁנַיִם רְבוֹת הוּא עוֹבֵד בְּלִשְׁכָּה וּמַעוֹלָם הוּא לֹא רֹאֵה כְּדַבֵּר זֶה, צַעֲרִי יְהוּדִי שֶׁמִּגִּיעַ עַל דַּעַת עֵצָמוֹ וּמִבְּקֵשׁ לְהַתְּגַיִס. כְּמוֹבֵן שֶׁהַפְּקִיד מֵיָּהַר לְעֵשׂוֹת אֶת מֵלֶאכְתּוֹ וְרִשְׁם אֶת שְׁמָאֵי לְגִיּוֹס בִּיחִידָה מוֹבַחֶרֶת בְּיוֹתֵר.

אֵין לְשַׁעֵר וְאֵין לְתַאֵר אֶת הַחֲרָדָה הַעֲצוּמָה שֶׁאֲחֻזָּה בְּבִנֵי מִשְׁפַּחַת יִגְזַבּוֹרְג כְּשֶׁשְׁלִיחַ הַדּוֹאֵר הִבִּיא אֶת צוֹ הַגִּיּוֹס לְבֵיתָם. צוֹ הַגִּיּוֹס הִיָּה כְּמַעַט מִיִּידִי: שְׁמָאֵי נִקְרָא לְהַתִּיִּצֵּב בְּלִשְׁכַּת הַגִּיּוֹס תוֹךְ שְׁבוּעַת יָמִים מִיּוֹם קִבְּלַת הַמַּכְתָּב!

אֶת הַנַּעֲשָׂה כָּבֵר לֹא הִיָּה נִיתֵן לְהַשִּׁיב. לְהַתִּיִּצֵּב בְּלִשְׁכַּת הַגִּיּוֹס לֹא עֵלְתָה עַל דַּעַתוֹ שֶׁל שְׁמָאֵי, כְּמוֹבֵן וְכַפְּשׁוּט, וְהַאֲפִשְׁרוֹת הַיְחִידָה שְׁנוֹתָרָה הִיָּתָה לְקוֹם וְלַעֲזוּב אֶת פּוֹלִין בְּאוֹפֵן מִיִּידִי. הַמִּשְׁמַעוֹת הַדְּרַמְטִית שֶׁל עִזִּיבָה חֲפוּזָה הִיא שְׁכַמְעַט וְלֹא נִיתֵן יִהְיֶה לְמַמַּשׁ אֶת הַרְכוּשׁ שֶׁל הַמִּשְׁפָּחָה. עֲלֵיהֶם יִהְיֶה לְהַשְׁאִיר אֶת הַבַּיִת וְאֶת כָּל תְּכוּלָתוֹ, בְּלִי לְמַכּוֹר מִמֶּנּוּ כְּמַעַט כְּלוֹם, וְלְהִימַלֵּט כָּל עוֹד נַפְשָׁם בָּם.

גַּם הַיְצִיאָה מְפוֹלִין הִיָּתָה מוֹרַכְבַּת בְּיוֹתֵר. הַחּוֹק הַפּוֹלְנִי אֲמַנֵם פִּטַר מִגִּיּוֹס אֶת אֱלוֹ שְׁנִסְעוּ לְחוּץ לְאֶרֶץ, אֱלוֹם שְׁמָאֵי הִיָּה כָּבֵר תַּחַת צוֹ גִּיּוֹס, כֵּךְ שֶׁהַדְּבַר הִיָּה כְּרוּךְ בְּקִשְׁיִים גְּדוּלִים. אֲמוֹ שֶׁל שְׁמָאֵי מֵיָּהַרָה לְהִיפְגֵשׁ עִם מַפְקֵד הַגִּיּוֹס הַמְּקוּמִי, וְלֵאחַר שְׁלִמּוֹנִים רַבִּים הַכְּרִיז עַל שְׁחִירוֹ, וּבְלִבָּד שִׁיעֲזוּב תִּיכַף וּמִיד אֶת פּוֹלִין.

רַבִּי יִשְׂרָאֵל חִיִּים לֹא יָדַע אֶת נַפְשׁוֹ מֵה עֲלִיוֹ לְעֵשׂוֹת: לְשַׁלּוּחַ אֶת שְׁמָאֵי בְּגַפּוֹ אוֹ לְהַצְטַרֵף אֵלָיו יַחַד עִם כָּל בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה; לְנִסּוֹעַ לְאֵרָה"ב, שֶׁם מִמַּתִּין לְנוֹ סֵב הַמִּשְׁפָּחָה ר' יַעֲקֹב סוֹרְדוּט, אוֹ שְׁמָאֵי יֵשׁ לְנִסּוֹעַ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל; וְאוֹלִי, לְהוֹסִיף לְשִׁמּוֹנִים וְדַמִּי שׁוֹחַד לְפַקִּיד הַגִּיּוֹס וְלְהַשָּׂאֵר יַחַד בְּפוֹלִין!?

לְהַבְטִים אֲכָלוּ בְּרַבִּי יִשְׂרָאֵל חִיִּים בְּכָל פֶּה

מלין יקירין ויהודים נפלאים מהוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצדק שליט"א

מִירֵדָה

חֲזֵרָה

חֲזֵרָה דְאִוְרֵייתָא יְסוּד חֲדָשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

ירידה לצורך עליה

יתברך ויורדת ומסתכלת היותה בחומר עכור, בכל נשימה מבקשת לצאת, אלא שרואה את יוצרה, שעם כל רוחניות קדושה הוא בעולם השפל שכבודו מלא עולם, חוזרת גם היא ומתנחמת ומתעכבת באדם].

וכיון שרצון ה' הוא שיעבדו אותו בניו בעולם הגשמי והשפל, שבשל כך נבראה הנשמה עם צרכים גשמיים כדי שתצטרך להפסיק מדבקותה ולספק צרכי הגוף, ובכך שתעלה הגשמיות לבוראה תזכה להנות מזיו השכינה בלא בושה שיש לכל האוכל מדבר שאינו שאלו שמתבייש להסתכל בפני הנותן, אך כשהנשמה יורדת לעולם הזה ומסגלת תורה ומצוות זוכה בדיון לתענוג הנצחי באור פני מלך חיים, פיכך עשה ה' שיהיה אצל האדם זמני ירידה שבהם עוסק האדם בענינים חומריים כמו אכילה ושתייה ומשא ומתן וכדומה, ובאופן זה שבה הנשמה להיאחז בגשמיות הגוף ומתוך הגשמיות תאזור כוח לשוב ולעבוד את בוראה בהתעוררות מחודשת.

הסתלקות המוחין כדי לאזור כוחות מחודשים

דבר זה רמוז בכתוב שלפנינו 'ויכל לדבר אתו ויעל אלקים מעל אברהם', דהיינו, לאחר תפילת אברהם הסתלק הקב"ה מעליו, והטעם הוא, כי היתה נפש אברהם כוספת ומשתוקקת להידבק ביוצרה, כמו שכתוב 'ויכל לדבר אתו', 'ויכל' לשון תשוקה כמו 'נכספה וגם כלתה נפשי' (תהלים פד א), וכדי שלא תכלה נפשו מרוב תשוקתה להידבק בעליונים, לכן 'ויעל אלהים מעל אברהם' להפסיקו מדביקותו, כדי שישוב לאזור כוח ויוכל להוסיף ולהתעלות בכוחות מחודשים.

והעצה לכך היא שבשעת הירידה יאזור חלציו לעסוק במצוות מעשיות, ובתיקון כלי המעשה יוסיף כוח לקבל הארות ומוחין חדשים כבתחילה, וזה שכתוב אחר כך אצל אברהם (בראשית יז כג) 'ויקח אברהם את ישמעאל בנו וגו' וימל את בשר ערלתם, שכיון שהסתלקו ממנו המוחין פנה לעסוק במצוה מעשית, ועל ידי כך זכה לתוספת הארה מחודשת כמו שכתוב בסמוך (שם יח א) 'וירא אליו ה'' (אגרא דכלה לך ד"ה ויכל).

מגשמיות הגוף [כך כותב האלשיך הקדוש (ויקרא כו יא): בהזכיר מאמרם ז"ל במדרש תהלים (סב ט) שאמרו על 'כל הנשמה תהלל יה' (תהלים קנ ו), וז"ל: הנשמה שבאדם עולה ויורדת והיא מבקשת לצאת ממנו, והיאך היא עומדת בגופו, אלא הקדוש ברוך הוא כבודו מלא עולם, והיא באה לצאת ורואה את יוצרה וחוזרת לאחוריה. וכתבנו עליו כי כל דבר שואב מקורו, כדרך כל חלק אל הכל שהוא שורשו. על כן כשהנשמה עולה במחשבתה מהיכן היא שהיא חלקו

ויכל לדבר אתו ויעל אלקים מעל אברהם (יז כב). כל יהודי עובד ה' עובר בימי חייו ימי עליה וימי ירידה, וצריך להתחזק בדעתו ולדעת שלא מחמת פחיתותו יורד הוא ממדרגתו, אלא הענין הוא כמו שאמר הבעל שם טוב ע"ה, ידוע (זוהר רעיא מהימנא צו כט): כי נשמת ישראל חוצבה ממקום קדוש, ודרך כל דבר להימשך אחרי שורשו, וכך נמשכת הנשמה תמיד להידבק בעליונים, ואם תתמיד הנפש להשתוקק לדבקות בה' היא עלולה להיפרד לחלוטין

מִילְתָּא דְפְלִיאָה

אמונה מסוגלת לבנים

והאמן בה' ויחשבה לו צדקה (טו ו). האמונה בה' אינה באה לאדם בקלות, ונצרך יגיעה רבה כדי לקבוע את האמונה בקרבו, ורק מתוך יגיעה ומאמץ זוכים להחזיק באמונה, וזהו שאמרו חז"ל (מגילה ז): 'געתי ומצאתי - תאמין', כי רק המתייגע זוכה לבוא אל האמונה, אבל 'לא יגעתי ומצאתי - אל תאמין', כי אין האמונה דבר של מה בכך לזכות בו בלי יגיעה מרובה. ועל מציאה זו הבאה מתוך יגיעה נאמר באברהם אבינו ע"ה (נחמיה ט ח) 'ומצאת את לבבו נאמן לפניך', שמתוך יגיעתו של אברהם אבי המאמינים בה' נמצא לבבו נאמן לפני ה' יתברך, וכמו שהכתוב מעיד עליו 'והאמין בה' ויחשבה לו צדקה'.

האמונה הרי היא כעסק שמתייגע בו ונותן כל חושי וכוחותיו להצלחתו

זהו גם הרמז בשאלה ששואלים כל אדם בבואו לעולם העליון 'נשאת ונתת באמונה' (שבת לא), ולכאורה הרי לא כל אדם עסקיו במשא ומתן, וכי אדם שאינו עוסק במסחר כלום לא יישאל 'נתת ונשאת באמונה'. אלא ששואלים כל אדם האם עסק והתייגע במידת האמונה כמו יגיעם של הסוחרים במשא ומתן, כי אין האמונה נרכשת בלב האדם אם אינו שם כל משאו ומתנו במידה זו כדרך הסוחרים המניחים כל חפצם ומוחם בעסקיהם. הדבר משול לכוס מים המצויה במקום קר, ואם יסיח האדם דעתו מן המים הרי במהרה יקפאו המים ויהפכו לקרח, כך גם ענין האמונה במעט היסח הדעת עלול להתקרר מאמונתו ולאבד אותה.

מעשה ביהודי שבא לפני הרה"ק רבי נחמן מברסלב ע"ה וביקש את ברכתו שיזכה לבנים, אמר לו רבי נחמן ע"ה תן צדקה ובכך תזכה להוושע בזרע של קיימא, השיב לו אותו יהודי בצער, גם פרנסתי אינה מצויה לי בריווח וקשה עלי להוסיף בנתינת צדקה, נענה רבי נחמן ואמר, אם כן ישועתך תבוא על ידי שתאמין בה' יתברך, כי אמונה יש בה מכח הצדקה כמו שכתוב 'והאמין בה' ויחשבה לו צדקה, ועוד ש'אמונה' בגימטריא 'בנים', וכח האמונה בה' ממשך ישועה להיפקד בבנים.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

כח התפילה מהאבות הקדושים

וְאֶעֱשֶׂה לְגוֹי גָדוֹל וְאֶבְרַכֶּה וְאֶגְדְּלֶה שְׁמִי (יב ב). דרשו בגמרא (פסחים ק"ז): 'ואעשך לגוי גדול' זהו שאומרים אלקי אברהם. 'ואברכך' זהו שאומרים אלקי יצחק. 'ואגדלה שמך' זהו שאומרים אלקי יעקב. שלכך אומר כל יהודי בתחילת תפילתו ג' פעמים בכל יום 'אלוקי אברהם' וכו', שכן הברכה מהאבות נמשך לדורותיהם אחריהם ומסייע לקבל תפילתם ברחמים. והרי תפילות אבות תיקנום, אברהם תיקן תפילת שחרית, יצחק תיקן תפילת מנחה, יעקב תיקן תפילת ערבית (ברכות כו), ובמשמעות התיבה 'תיקנו' נכלל גם שעשו מעשה בעצם התפילות, והיינו שנתנו כח שיתקבלו תפילות עם ישראל בכל הזמנים האלו.

האבות - יסוד קיומו של העולם

האבות הקדושים הם היסודות החזקים שעליהם ובזכותם העולם עומד, דאיתא במשנה (אבות פ"א מ"ב) 'על שלושה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים', ואמרו על כך בזוהר הקדוש (סתרי תורה ויצא קמו): ששלושה אלו הם כנגד שלושת האבות, 'התורה דא יעקב, העבודה דא יצחק, גמילות חסדים דא אברהם, שלשה דברים אלין אינון סמכין עלאין'.

בדברי **התורת חיים** (ב"מ נט): מבואר, שדווקא נקט במשנה שלושה דברים, שאין דבר שיכול לעמוד בפחות משלוש רגלים, כמו האומן העושה מיטה כסא שולחן ומנורה, אינו עושה אותם בפחות משלוש רגלים, ובא שמעון הצדיק ללמדנו, ששלושת הדברים שהעולם עומד עליהם הם הקיום והיסוד לעולם ומלואו ומזה נשמע שהאבות שהם כנגד ג' אלו הדברים, הם היסוד שעליהם העולם מתקיים ולולי כוחם אינו יכול לעמוד.

תיקנו תפילה - יסוד הבריאה

יסוד זה נמצא בתפילה שתיקנו הם עצמם, שהתפילה היא היסוד עליו העולם עומד, ועל כך גם עבר אברהם אבינו עשרה ניסיונות (אבות פ"ה מ"ג), שבכל המצבים שהיה בהם, תמיד היה מתפלל שיצליח ה' דרכו, ובכך קישר לקב"ה את כל העולם וכל סוגי המצבים שעבר בניסיונותיו.

כוחם נמשך לדורות

והמשיכו כוחם לזרעם אחריהם - עם בני ישראל, שבני ישראל ממליכים עליהם

נגיעה בדרכי האבות כמשל החשמל

כדי לשבר את האוון יש לפרש, שנגיעה זו היא כפי שרואים במערכת החשמל, שממקור החשמל ניתן לספק כח חשמל למדינות ואזורים שלמים, אך כל זה תלוי באותה נגיעה קטנה של חוטי החשמל שמתחברים זה עם זה, ובכך נעשים הם דרך להולכת החשמל ממערכת עצומה זו לכל מקום, ולולי נגיעה זו, לא יגיע חשמל לאותו מקום בית או מגדל.

ע"י הנגיעה זוכין להתקשר

בדביקות העליונה של האבות

כן הדבר ממש בענייננו, האבות הקדושים עבדו את בוראם עבודה תמה והיו בטלים אליו ביטול מוחלט בבחינת מרכבה לשכינה, ונתנו כוח עצום זה לדורותיהם אחריהם, אך לנו נשאר לגרום במעשינו אותה הנגיעה, ובכך מתקשרים אנו לאבותינו הקדושים ולדביקות העצומה שליוותה אותם כל ימי חייהם. כדרך שאמרו בשם **הבעל שם טוב ע"ה** בדברי המשנה (אבות פ"ד מ"ב) 'מצוה גוררת מצוה ושכר מצוה מצוה', שכאשר אדם מקיים מצוה, זוכה על ידה להגיע לדביקות עליונה, ש'מצוה' מלשון צוותא וחבור, שעיקר המצווה לבוא לדביקות בבורא וזוכים לכך ע"י קיום המצוות. ואף אנו נאמר, שכאשר האדם מצידו עושה את המוטל בתורה מצוות ומעשים טובים, מקשר עצמו ע"י פעולותיו לכח האבות המושרש בו.

ועל כך אמרו בספרי (ואתחנן לב) 'בכל לבבך' (דברים ו' ה) כנגד אברהם, 'ובכל נפשך' כנגד יצחק, 'ובכל מאודך' כנגד יעקב. שהשרישו בנו הכח למסור לבנו נפשנו ומאודנו לאהבת ה' יתברך שמו.

ע"י הרצון להידבק בדרכם זוכים

ללכת בדרכם ולהצלה מהגלות

ולגאולה השלימה

נסיים בלשון הזהב של **השפת אמת** (תרס"ד ד"ה במדרש ידוע) שהיה לנו למשיב נפש ולפקוח עינים לראות כמה כוחות נשגבים נמצאים בתוכנו ממש, כפי שהארכנו לעיל, וזה לשון קדשו: ואנחנו צריכים להיות בוחרים בדרכי אבותינו כמו שמבקשין 'אלקי אברהם אלקי יצחק', פירוש, שחפצין לקבל אלקותו יתברך שמו כפי הכנת אבותינו, ואז זכותם מסייע לנו לעבודת ה' יתברך, ולהצילנו בגלות, ולזכות לגאולה במהרה בימינו.

את ה' יתברך, וממשיכים זאת לכל העולם. וכפי שכתב בזה **השפת אמת** (תרל"ה ד"ה במדרש שמעי) כי אברהם אבינו חשב להטות כל הברואים אליו יתברך, אך ה' השיבו שרצונו שבני ישראל ישתעבדו אליו ועל ידם יטה כל העולם כולו למלכות ה' יתברך.

ובמקום אחר (תרל"ו ד"ה ואעשך) הוסיף לבאר את דברי הגמרא שפתחנו בהם, 'ואעשך לגוי גדול' זהו שאומרים 'אלוקי אברהם': שבני ישראל ממשיכין מלכותו יתברך עליהם בכח קבלת מלכות שמים של האבות וכו', כי אברהם אבינו ע"ה היה עובד לה' יתברך בכל כוחו, אשר כביכול לאין שיעור לשלם שכר, והיה זה השכר אשר כל עבודתו נתפשט בכל בני ישראל בניו לדורותיהם, וכל תנועה ועובדא שלו נעשה שורש לבניו בני ישראל. וזה שכתוב 'ואעשך לגוי גדול', שנתפשט כוחו לגוי גדול כנ"ל. כי הקדוש ברוך הוא משלם לכל בריה שכרו מה שחביב אצלו יותר. ובאברהם אבינו ע"ה היה זה שכר היותר חביב שיהיה ממנו גוי גדול אשר המה מיוחדים לעבודתו יתברך והיה זה שכרו, ע"כ דבריו המאירים.

נגיעה והתקשרות במעשי האבות

בידינו קיימים כוחות ועל ידם אפשר להגיע לרום המעלות ולקיים את כל העולם, אך כדי שזוכה לכוחות שנתנו לנו אבותינו, יש לנו להידבק במעשיהם וללמוד מדרכיהם כאמרם ז"ל 'מעשיהם של אבות סימן ה' הוא לבנים', וכמו שבמעשיהם קיימו העולם כן אנו בני ישראל במעשינו הטובים הנעשים בדביקות למעשי אבותינו, מקיימים העולם, וממנו מתפשט לכל העולם כולו להטות לשמים.

ידועים הם דברי התנא דבי אליהו (רבה פכ"ה) 'חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי אברהם יצחק ויעקב', וכבר האריכו בזה **תלמידי הבעל שם טוב ז"ע**, ואמרו 'מי פתי יוכל לדמות עצמו למעשי אבותינו', הכיצד מחויב אדם להשתוקק שיהיו מעשי כמעשי האבות, הרי אין לנו השגה בגדלותם. רק 'גיעו מעשי' פירושו מלשון 'נגיעה', שכאשר ישכיר מעשיו רעיוניו ולבו לשמו יתברך, יוכל להיות לו קשר ונגיעה כלשהי בדרכי אבותינו רגלי המרכבה. וממילא יתעורר בו הכח הטמון בו מהאבות הקדושים.

מילין וקריין

פרקי הדרכה ועבודה ה'

מכוחו של אברהם קיבלו ישראל את התורה

אחת, אשריו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות, עבר עבירה אחת, אוי לו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף חובה, שכן הכל תלוי בו. ו'מצוה אחת' הכונה למצות התורה, שעל ידי מצות לימוד תורה מכריע את כל העולם, כי לימוד התורה מאיר לכל המצוות כמו שנאמר (משלי ו כג) 'כי נר מצוה ותורה אור', שכן המצוה בלי תורה אינה יכולה להתקיים כמו שאמרו (לעיל פ"ב מ"ה) 'ולא עם הארץ חסיד', כי קודם לקיום המצוה נדרש לעסוק בתורה כדי לדעת את ההלכה ואופן עשיית המצוה, ולכן כשמקיים מצות לימוד התורה מכריע את כל העולם לכף זכות שהיא המביאה בעקבותיה קיום כלל המצוות. נמצא אם כן כי 'מצוה אחת' שהיא מצות תלמוד תורה, היא זאת שבאמצעותה מתקיימת הבריאה, וכיון שכל הבריאה מקבלת כוחה מהאדם העוסק בתורה על כן 'כל העולם כדאי הוא לו'.

וכיון שהבריאה כולה תלויה באדם לפיכך יש באדם רמ"ח אברים ושס"ה גידים כנגד תרי"ג מצוות שיש בתורה, והנה בגמרא (מכות כג:) מובא: דרש רבי שמלאי, שש מאות ושלוש עשרה מצוות נאמרו לו למשה, שלש מאות וששים וחמש לאוין כמנין ימות החמה, ומאתים וארבעים ושמונה עשה כנגד איבריו של אדם. אמר רב המנונא, מאי קרא, 'תורה צוה לנו משה מורשה' (דברים לג ד), 'תורה' בגימטריא שית מאה וחד סרי הוי, אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענום. הרי לנו מכך שהגמרא לומדת את ענין המצוות מהכתוב 'תורה צויה לנו משה', כי כלל המצוות הן הן התורה שצויה לנו משה, שהתורה והמצוות חד הם, והתורה היא המקיימת את כל העולם קטן של האדם, שהיא נמצאת בתוכו של האדם ברמ"ח איבריו ושס"ה גידיו שכנגד מצוות התורה.

וזה הקנין הנוסף 'אברהם קנין אחד', שמבריאת העולם תמיד היה צדיק שקיים את העולם על ידי התורה, עד שהגיע אברהם אבינו ע"ה שהוא כבר קיים כל התורה והמצוות, ובו התחדש הדבר שכל עצמותו היתה התורה שטבועה בדמו שהרי כל אבר ואבר היה מגלה לו מהי המצוה שכנגדו, ומכוחו של אברהם אבינו ע"ה קיבלו כל ישראל את התורה כדברי היעב"ץ: ואברהם השומר הראשון וממנו נשתלשלה כל האומה אשר קיימה התורה, ועד היום הזה ממש מקיימים ישראל את התורה מכוחו של אברהם אבינו ע"ה ובכך מתקיימת הבריאה על ידי כללות ישראל - 'ישראל קנין אחד', שמקיימים כל המצוות לקיים כל העולם כולו.

מכח בריאתו של האדם בכח התורה מגלה בכל העולם את החיות האלוקית

אמנם כל הבריאה נוצרה ונבראה בכח התורה, אבל האדם יותר מכל מחובר לתורה, שכן הוא מפעיל את כל העולם בכח התורה שלומד ועל ידו מתקיים העולם, ולפיכך האדם נקרא 'עולם קטן' (תנחומא פר' פקודי ג, תקנ"ז תיקון ע קל): שגם הוא נברא בצלם אלקים של התורה כנרמז בפסוק (במדבר יט יד) 'זאת התורה אדם' וגו', ומכיון שכח הפועל בנפעל (מורה נבוכים ח"ב פ"ד), נמצא שבכל דבר יש חיות מהחלק האלוהי ממעל שהושם בתוכו, ועל ידי כך ניתנת האפשרות לכל הברואים ולכל המקומות להתעלות מחשכת החומר וממדרגות התחתונות למעלות עליונות ולהשיג יתרון האור מן החושך. ולכן 'כל העולם כדאי הוא לו' שכאשר עוסק בתורה לשמה מתרבה כח התורה ומגיע על ידו למחשכים ועומקים שבעולם הזה שהיו נפרדים עד עתה מהקדושה.

ולפיכך נברא האדם בערב שבת קודש והוא אחרון שנברא, כדי שכל מה שנברא בעולם יתן מכוחו לאדם וכך יהיה בו ממהותו ומכלליותו כל העולם, ותהיה לו שייכות לכל העולם, ואזי על ידי התורה של האדם יכול לקיים את כל העולם כולו על ידי התורה שבה נברא העולם. לפיכך כשדרשו רבותינו ז"ל (ב"ר ח א, ויק"ר יד א) בפסוק (תהלים קלט ה) 'אחור וקדם צרתני' וגו' שהאדם נברא אחרון, ביארו כוונתם בספרים שבמעשה נברא האחרון, ואילו במחשבה היה הוא הראשון כמו שמובא במדרש (ב"ר א ד) 'מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר', שהוא כולל הכל וממנו מתפשטת אלוהותו יתברך לכל הבריאה.

הדברים מקבלים משנה תוקף במאמרם ז"ל **בוזהר** (פר' אחרי ענג) 'אורייתא קודשא בריך הוא וישראל חד', שהקשר שביניהם הוא המקיים את העולם, שהקדוש ברוך הוא ברא את העולם על ידי התורה, וישראל מקיימים את העולם באמצעות התורה שבה צמצם ה' כוחו, נמצא שהתורה נותנת כח אלוהות מעצמותו יתברך לישראל.

מצות התורה מכריע את כל העולם לכף זכות

ולפיכך אמרו חז"ל (קידושין מ) עשה מצוה

וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר בְּרוּךְ אַבְרָם לְאֵל עֵלְיוֹן קְנֵה שָׁמַיִם וָאָרֶץ (יד. טו).

שנינו באבות (פ"ו, מ"י) חמישה קניינים קנה הקב"ה בעולמו, וכו' תורה קניין אחד, שמים וארץ קניין אחד, אברהם קניין אחד, ישראל קניין אחד, בית-המקדש קניין אחד. וכו' אברהם קנין אחד, מנין, דכתיב (בראשית יד ט) 'ויברכהו ויאמר ברוך אברם לאל עליון קונה שמים וארץ'.

חמשה קניינים אלו תלויים הם זה בזה, וכולם יחדיו הם שמקיימים הבריאה, וזה הביאור במשמעות 'קנין' כדברי החסיד **יעב"ץ ע"ה**: לשון קנין מורה על מי שחשק דבר מה וקנה אותו כאשר עם לבבו ושמח בו, וקנין ה' יתברך כשיצא לפועל מה שעלה במחשבתו.

ומבאר כי תכלית התורה כדי שיבואו ישראל ויקיימוה ותשכון השכינה בארץ, ומצד זה נקראו 'שמים וארץ קנין', והנה הם הכנה לשומרי התורה, ואברהם השומר הראשון וממנו נשתלשלה כל האומה אשר קיימה התורה. ואברהם אבינו ע"ה קנה שמים וארץ ביום שמרו את התורה, כי אלמלא הוא לא היה לקדוש ברוך הוא חלק בעולמו, ולזה יהיה קונה שמים וארץ חוזר לאברהם, והקונה שמים וארץ שנקראו קנין כל שכן שהוא עצמו ראוי להקרא קנין.

רצון ה' שידבקו בו ולכן צמצם אלהותו בתורה ובכך ברא העולם ומלואה

והם דברי הזוהר הקדוש (פר' תרומה קסא) 'אסתכל באורייתא וברא עלמא', שעצם העולם נברא בכח התורה שהיא סוד הצמצום, ולפיכך מה שאמר הכתוב (ירמיה לג כה) 'אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת', הכונה שבלא התורה לא היה יכול היה העולם להיבראות, כי גם בטרם הבריאה 'אם לא בריתי יומם ולילה' לא הייתי שם בכלל שמים וארץ, כי רק על ידה היה שייך לברוא את העולם כאמרם 'אסתכל באורייתא וברא עלמא'. וכך כתוב **במאור עינים** (פר' בחוקות) שהיות ורצה הקדוש ברוך הוא שיוכלו הברואים להתדבק בו יתברך בכל חלקי הבריאה, ומאידך הרי אי אפשר ליצור את הבריאה מעצמותו יתברך שהוא אור אין סוף בלי גבול ותכלית, שכן הנבראים הם בעלי גבול ותכלית, באופן כזה לא יוכלו להתדבק בו, על כן צמצם הקדוש ברוך הוא את אלהותו בתורה, ואז ברא את הבריאה כולה על ידי התורה כדאיתא בזוהר 'אסתכל באורייתא וברא עלמא'.

יצא לאור ע"י מכון אור לישירים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או לנצל ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישירים

